

RIKSDAGENS PROTOKOLL

1948

FÖRSTA KAMMAREN

Nr 28

29 juni.

Debatter m. m.

Tisdagen den 29 juni.

	Sid.
Sveriges anslutning till den s. k. Pariskonventionen	3

Samtliga avgjorda ärenden.

Tisdagen den 29 juni.

Utrikesutskottets utlåtande nr 18, ang. Sveriges anslutning till en konvention angående europeiskt ekonomiskt samarbete m. m. . .	3
Statsutskottets utlåtande nr 204, ang. kostnader i samband med Sveriges deltagande i vissa internationella organisationer	33
Jordbruksutskottets utlåtande nr 67, ang. förvärv av aktierna i Aktiebolaget Fjäråssand	33
Statsutskottets utlåtande nr 223, ang. anslag till avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster	33
— nr 224, ang. anslag till avskrivning av nya kapitalinvesteringar ..	33

Tisdagen den 29 juni.

Kammaren sammanträdde kl. 11 förmiddagen.

Justerades protokollen för den 21 och den 25 innevarande månad.

Föredrogos och bordlades ånyo statsutskottets utlåtanden nr 225—228, bankoutskottets utlåtande nr 48 och andra lagutskottets utlåtanden nr 54—56.

Ang. Sveriges anslutning till den s. k. Pariskonventionen.

Föredrogs ånyo utrikesutskottets utlåtande nr 18, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av Sveriges anslutning till en konvention angående europeiskt ekonomiskt samarbete m. m.

Genom en den 8 maj 1948 dagtecknad, till utrikesutskottet hänvisad proposition, nr 257, hade Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över utrikesdepartementsärenden för den 8 maj 1948 samt med överlämnande av en den 16 april 1948 i Paris undertecknad konvention angående europeiskt ekonomiskt samarbete jämte bihang, äskat riksdagens godkännande av Sveriges anslutning till berörda konvention.

Till utskottet hade jämväl hänvisats dels en av herrar *Öhman* och *Norling* inom första kammaren väckt motion, nr 420, i anledning av Kungl. Maj:ts nyssnämnda proposition, dels en av herr *Hagberg* i Luleå m. fl. inom andra kammaren väckt motion, nr 588, i samma fråga. I motionerna hade föreslagits, att beslut om anslutning till konventionen skulle uppskjutas till dess propositionen

om den bilaterala överenskommelsen med USA, som hade samband med Marshallplanen, kunde behandlas och avgöras av riksdagen. Alternativt hade i motionerna föreslagits, att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts proposition, nr 257, angående Sveriges anslutning till konventionen om europeiskt ekonomiskt samarbete.

Utskottet hade i det nu föredragna utlåtandet på återopade grunder hemställt, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition, meddela av Kungl. Maj:t äskat godkännande av Sveriges anslutning till den i Paris den 16 april 1948 undertecknade konventionen angående europeiskt ekonomiskt samarbete; samt

att motionerna I: 420 och II: 588 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Herr DOMÖ: Herr talman! Riksdagen har i dag att besluta i anledning av regeringens förslag att Sverige skall ansluta sig till den organisation, som har till uppgift att leda de gemensamma ansträngningarna för Europas återuppbyggnad. Mitt parti ansluter sig utan reservation till tanken att vårt land skall delta i dessa ansträngningar, att vi därvid tacksamt skola utnyttja det stöd det amerikanska folket lovat Europas fria folk och själva påtaga oss de bördor det europeiska återuppbyggnadsarbetet kan pålägga oss, trots att vi äro medvetna om våra egna resursers begränsning och mer än väl inse att Marshallhjälpen för vår egen del endast i begränsad omfattning får direkta resultat. Vi ha solidaritetsplikt mot det krigshärjade Europa. Vår egen ekonomiska framtid hänger intimt samman med Europas materieila tillfrisknande.

Vi äro alltså inställda på ekonomiskt samarbete med världens fria folk. Vi in-

Ang. Sveriges anslutning till den s. k. Pariskonventionen.

se nödvändigheten därav och låta icke rubba oss i vår ståndpunkt av en kritik, vars ovederhäftighet och dolda avsikter klart lysa igenom. Samtidigt tillåta vi oss emellertid erinra om att detta internationella ekonomiska samarbete icke löser alla problem — att det icke är något automatiskt verkande medel, som utan vidare och utan hårda egna ansträngningar för till ekonomisk hälsa. Om några dagar lära vi få tillfälle att närmare diskutera våra ekonomiska svårigheter — även i deras internationella sammanhang. I dag må endast fastslås att Marshallssamarbetet — hur nödvändigt och nyttigt det än är — icke ger någon anledning till de korslagda armarnas politik — icke minskar nödvändigheten för oss att på allvar gripa oss an med våra egna ekonomiska problem.

Herr talman! Jag tillåter mig att yrka bifall till utrikesutskottets utlåtande nr 18.

Men dagens överläggning skulle också ge rum för några allmänna synpunkter på vårt utrikespolitiska läge och på den utrikespolitik vårt land bör föra. I viss grad har i dessa avseenden dagens debatt föregripits av förra veckans försvarsdiskussion. Mycket har jag icke att tillägga till vad jag då anförde.

Händelserna ute i världen — nu senast i Berlin — ge klart besked om det internationella lägets labilitet och om den spänning mellan de två maktblocken, som präglar allt som sker på den internationella politikens område. Det tjänar ej mycket till att närmare söka analysera de blixtnabbt uppdykande intermezzon, som med en gång för hela världen demonstrera hur djup klyftan är mellan stormakterna, hur intensiv misstänksamheten är eller hur prestigesympunkter och verkliga motsättningar undan för undan skärpa läget. Vi nödgas helt kort med allvar och beslutsamhet konstatera, att världen har feber och att vi icke leva vid sidan av händelserna. De kasta sin tunga skugga över hela vårt liv.

I ett internationellt läge av detta slag borde framför allt två fordringar kunna ställas på den svenska utrikespolitiken. Den bör vara ett uttryck för vårt folks

fasta avsikt att bevara och skydda rikets oberoende och folkets frihet, samtidigt som den bygger på en känsla av medansvar för de övernationella mänskliga och samhälleliga värden, som nu äro i fara. Den bör omfattas och stödjas av en överväldigande majoritet inom svenska folket.

Den medborgerliga samlingen kring vår utrikespolitiska målsättning är inget självändamål. Den får ej heller urarta till något hinder för ett fritt meningsutbyte kring de utrikespolitiska problemen. I detta land åstadkommer man endast uppslutning kring en politisk linje genom att stimulera ett fritt meningsutbyte och driva fritt upplysningsarbete. Jag är förvissad om att vi med de hjälpmedlen skola komma till en gemensamhet i uppfattningen, som blir en verklig källa till styrka för dem, som ha till uppgift att utåt företräda vårt folks livsvilja och livsuppfattning.

Det förefaller mig angeläget att vid en debatt av detta slag utgå från en bestämd uppfattning i själva kärnfrågan, som gäller vår allmänna utrikespolitiska målsättning. Tvekan kan icke råda om det faktum, att en överväldigande majoritet inom svenska folket godtager den utrikespolitiska linje vi för korthetens skull kalla »den alliansfria utrikespolitiken». Det finns helt enkelt i detta land icke några större grupper som på allvar överväga tanken att knyta vårt lands utrikes- och försvarspolitik till någon traktat med någon stormakt eller något stormaktsblock. Det finns naturligtvis inga skäl att misstänkliggöra deras motiv som hoppas på den s. k. västpakten. Det är tillräckligt att konstatera att de icke företräda någon mera utbredd uppfattning inom folket.

Det faktum att en majoritet önskar en i förhållande till stormakterna alliansfri utrikespolitik är naturligtvis icke i och för sig något avgörande skäl för att en sådan skulle vara den lämpligaste och bästa. De överväganden, som förmått mitt parti och mig att tveklöst hävda och driva denna alliansfria linje, grunda sig uteslutande på utrikespolitiska fakta och omständigheter. Vi kunna icke finna an-

Ang. Sveriges anslutning till den s. k. Pariskonventionen.

nat än att Sveriges verkliga intressen bäst tillgodoses i nuvarande internationella läge, om vi bibehålla våra möjligheter att stå utanför en väpnad konflikt, som icke gäller vårt oberoende eller vår frihet. Jag skall gärna medgiva att vår skeptiska inställning till traktatmässiga garantier även hämtat näring ur de bitt-
ra erfarenheter små nationer gjort av sådana garantiers värde i förtvivlade situationer — även på senaste tid. Vårt militärpolitiska läge, en bedömning av en eventuellt kommande kraftmätningstroliga karaktär och medvetandet om vårt lands faktiska resurser göra det naturligt och rimligt för oss att bevara vår handlingsfrihet. Visst kunna vi principiellt tänka oss en självständig utrikespolitik inom ramen för en allians, men vi ha svårt att se att en sådan under nuvarande spända förhållanden skulle ge oss den handlingsfrihet vår situation faktiskt kräver.

Det har sagts, att en alliansfri svensk utrikespolitik endast tar hänsyn till svenska synpunkter. Naturligtvis kan man ställa frågan om över huvud taget någon nation — stor eller liten — verkligen är beredd att riskera sin frihet eller sin fred för andras skull. Det är icke längre fråga om allmänna deklARATIONER, om vackra ord eller yviga gester. Det gäller en kamp för tillvaron — risker för ett modernt krigs ofattbara fasor. Därtill kommer att man med skäl kan ställa frågan om det verkligen kan vara ett västmaktsintresse att vårt stora och vidsträckta territorium förvandlas till ett område för vilket västmakterna ha direkt och traktatmässigt ansvar under alla tänkbara förhållanden. Jag är inte säker att så är fallet. Kan man inte snarare tänka sig att vi lämna ett säkrare bidrag till världens fred om vi bibehålla vårt område som ett i förhållande till allianssystemen fristående område, som någonting för vars oberoende och integritet vi taga ansvaret.

Vi inom högern tvivla icke på möjligheterna att ute i världen få förståelse för vår avsikt att behålla handlingsfriheten. Vi kunna icke på allvar tro, att någon vill förmäna oss den rätten. De

skäl, som kunna anföras för vår inställning, äro så starka att varje fritt folk borde kunna godtaga dem. Det gäller emellertid att icke i onödan tillspetsa vår ståndpunkt, att icke göra formuleringar till huvudsaker. Världen får icke bibringas den uppfattningen, att vår alliansfria linje skulle betyda likgiltighet för den världsåskådningskamp som rasar — ej heller att vi skulle ha någon som helst avsikt att isolera oss i en egenrättfärdig pose av att oss angår ej världens buller. Visst kunna vi hänvisa till vårt medlemskap i De Förenta Nationerna, men detta räcker ej. Vi måste komplettera våra hänvisningar med ett uppträdande som ger uttryck åt vår känsla av medansvar för de värden som äro gemensamma för oss och världens övriga fria folk.

I ett annat sammanhang har jag — herr talman — uttalat min betänksamhet mot riksdagens underlåtenhet att samordna utrikes- och försvarspolitik. Jag har ingen anledning att upprepa vad jag då sade utan kan inskränka mig till att konstatera, att riksdagen genom sina beslut i försvarsfrågorna — jag tänker därvid särskilt på sänkningen av övningstiden — icke stärkte våra möjligheter att hävda en självständig utrikespolitisk linje. Man lär icke kunna förneka att en förutsättning för vår förmåga att få respekt för vår avsikt att hålla oss obundna är att vi inge utlandet förvissningen, att vi vilja och kunna försvara vårt oberoende och vår fred. Ingen-
ting kunde vara mera ödesdigert, än om uppfattningen vunne mark att Sverige vore förlorat territorium.

Det väsentliga, som jag i denna debatt vill ha fastslagit, är alltså att den svenska högern helt godtager den alliansfria utrikespolitikens linje. Högern har denna ståndpunkt gemensam med övriga demokratiska partier i vårt land. I vår väsentliga utrikespolitiska fråga ha vi alltså en gemensam front.

Det finns kanske därför skäl att varna för en tendens som på senaste tid dukit upp i den politiska debatten — försöken att göra det egna partiet till fredspartiet framför andra. Det finns inget parti

Ang. Sveriges anslutning till den s. k. Pariskonventionen.

i detta land som kan göra anspråk på att det speciellt främjar fredens sak. På många punkter ha vi i politiska ting skiljaktiga meningar, men då det gäller rikets frihet och fred äro vi på en linje. Den som trots vetskapen härom försöker vinna partipolitiska fördelar för sig eller sin meningsriktning genom att söka framstå som fredsvännen nummer ett har nog icke riktigt tänkt igenom följderna av sitt tilltag. Han kan inte i längden räkna med att ett fränt svar uteblir och så kunna vi i valstridens sista timma få ett partigräl om utrikespolitiken med beskyllningar och motbeskyllningar. Jag tror inte detta skulle vara lyckligt ur någon synpunkt. Det är icke ens säkert att detta slags taktiska småslughet ger avsedd utdelning — icke ens för den, som så hoppas.

På samhällslivets olika områden växer ett naturligt och självklart samarbete fram mellan Nordens länder och folk. Statliga instanser och institutioner göra sina insatser, enskilda organisationer sina. Trots allt tror jag att det kanske mest betydelsefulla samförståndet kommer till stånd genom enskilda kontakter. Vi hålla på att lära känna varandra — som människor — över de nordiska gränserna. Ingenting kan vara viktigare än detta. Det är därför min bestämda förhoppning att alla hinder, som kunna avlägsnas, hinder som göra det svårare att träffas också så snart som möjligt försvinna. Vi behöva den folkliga gemensamhetskänslan mellan våra folk, behöva friska upp vårt medvetande om allt det som binder oss samman — hur de politiska konjunkturen är än skifta. Människor från Danmark, Norge, Finland och Island behöva komma hit och vi resa dit, så att vi aldrig glömma att vi stå på gemensam grund — vi nordiska människor.

Det ekonomiska samarbetet mellan de skandinaviska länderna är ju föremål för löpande förhandlingar. Man skall naturligtvis icke underskatta de svårigheter det möter att ordna upp ett problemkomplex sådant som detta. Jag tror emellertid att kammaren delar min uppfattning att en kort redogörelse för de resultat

som uppnåtts — nu senast vid köpenhamnsförhandlingarna — skulle vara välkommen — icke minst som ett tecken på att arbetet går framåt, att vi även på detta område göra framsteg.

Diskussionen om försvarssamarbete mellan Danmark, Norge och Sverige har naturligt nog väckt uppmärksamhet både inom och utom Skandinavien. Visst kan man hålla med utrikesministern om att tanken på ett sådant samarbete reser svåra problem. Man bör kanske tillägga att dessa problem äro av sådan art att de icke låta sig lösas i en hast — ej heller genom återopande av något slags verklighetsfrämmande optimism. Men — om svårigheter någonstans äro till för att övervinnas är det här. I mycket äro våra försvarsproblem gemensamma. Detta borde ge möjligheter till gemensamma lösningar, men framför allt skapar det naturliga förutsättningar för fortsatta kontakter och sakliga undersökningar. Vi tro icke att det är nödvändigt att binda dessa undersökningar vid noga angivna förutsättningar. Man bör ej heller låsa sig i formerna eller underlåta att pröva uppslag som kunna komma från olika håll. Det är ju egentligen fråga om att undersöka möjligheterna till samarbete i handling. Det är därför väsentligt att resonemangen få fortsätta i en anda av god vilja och gemensam önskan att komma till praktiska resultat. Därom tror jag att vi äro överens.

Från dansk sida har ett förslag om vidgad parlamentarisk bas för överläggningarna framkommit. Jag måste säga att jag i regel icke har stora förhoppningar på de praktiska resultaten av stora församlingars arbete med sådana frågor, som här skulle behandlas. Däremot instämmer jag helt i uppfattningen att kontakterna mellan oss i Skandinavien icke böra inskränkas till regeringskontakter. Alla demokratiska och mot de skandinaviska ländernas frihet lojala meningsriktningar borde få tillfälle att dela ansvaret, borde beredas möjlighet till överläggningar i former, som ge möjlighet till praktiska resultat och, herr talman, skapa en bred bas för samförståndssträvandena.

Ang. Sveriges anslutning till den s. k. Pariskonventionen.

Herr **ANDERSSON, ELON**: Herr talman! I utrikesutskottets nu föreliggande uttalande kan ingen tvekan spåras om Sveriges anslutning till organisationen för ekonomisk återuppbyggnad. Uttalandet innehåller tvärtom en oförbehållsam och enig deklaration: Sverige behöver icke, bör icke och kan icke vägra sin anslutning.

För min del uttalar jag mitt oförbehållsamma gillande av denna utskottets ståndpunkt. Jag finner den vara naturlig, även om man måhända därur skulle utläsa betydelsen av ett politiskt närmande till västerns demokratier. Det är enligt min mening uppenbart att ekonomiska problem av den art, som det här är fråga om, under nuvarande förhållanden ej kunna hållas utanför politikens gränsmärken. Men den är naturlig framför allt därför att ett sådant samarbete på ett så avgörande sätt befrämjar den ekonomiska återuppbyggnaden inom en stor del av Europa. En ekonomisk konsolidering av Västeuropa betyder en förstärkning av demokratin i världen, och Sverige har ett uppenbart och stort intresse av att den demokratiska friheten blir rotfast ute i världen. Detta utgör den bästa garantien för att även vår svenska demokrati kan leva vidare och utvecklas och att vår frihet kan bevaras. I detta avseende råder ju en uppenbar ideologisk gemenskap mellan oss och västerns folk. Västerlandets demokratier kunna på grund av hela sin åskådning ej tänkas göra annat än respektera varandras frihet och oberoende. Sveriges folk, i varje fall den övervägande majoriteten, kan inte föreställa sig någon annan hållbar grund för mänsklig sammanlevnad än den som bygger på nationellt oberoende, frihet och demokrati. I varje fall råder det bland de demokratiska partierna i Sverige fullständig enighet om målsättningen för vårt politiska handlande: en politik, som syftar till att bevara vår fred men att om så erfordras med alla medel försvara vår frihet och vårt oberoende.

De internationella motsättningarna ha under det senaste året undergått en betydande skärpning. Utvecklingen kan

konstateras med sorg och bekymmer. Den har även i högsta grad försvårat möjligheterna för Förenta Nationerna att fullfölja sina uppgifter. Jag tror att detta kan konstateras utan att man samtidigt behöver ge uttryck åt någon otålighet över att denna ännu på tröskeln varande världsorganisation inte har hunnit längre i fråga om lösandet av sina uppgifter. Främst karakteriseras utvecklingen av den uppdelning i olika block, som ägt rum och som äger rum. Man kan beklaga, att det är detta förhållande som dominerar dagens internationella situation och inte de gemensamma ansträngningarna att lösa de svåra återuppbyggnadsproblemen i enighet och samförstånd. Men vi ha bara att konstatera faktum, liksom också det ganska naturliga i att när utvecklingen dock lett fram till en sådan blockbildning den också har kommit att omfatta båda sidorna. För den som i demokratiens uppbyggnad och bevarande ser den enda vägen till mellanfolklig fred och till en frihet utan fruktan framstår det såsom inte blott förklarligt, utan även försvarligt, att också bland de demokratiska västmakterna framträtt en tendens till närmare samverkan i olika avseenden. Det är sanneligen inte någon lockande framtids-tanke, att en stark östeuropeisk makt-koncentration, vars uppfattning om demokrati och nationellt oberoende tydligen är en annan än vår, skulle få bygga upp en på vår kontinent ensamt dominerande maktposition.

I ett sådant läge ställs den svenska utrikespolitiken inför mycket allvarliga problem. Vårt läge i gränszonen mellan de båda blockens intressesfärer skapar helt andra utrikespolitiska förutsättningar än de som voro rådande under mellankrigstiden. Risker och möjligheter av olika slag uppkomma därigenom för vårt land. Utformningen av en utrikespolitik, som avser att bevara freden men också att trygga frihet och oberoende, måste därför ske efter noggrant övervägande av det världspolitiska lägets olika aspekter. Ett övervägande av denna art leder, enligt den uppfattning som företrädes av det parti, vars talesman jag är, fram till

Ang. Sveriges anslutning till den s. k. Pariskonventionen.

den slutsatsen, att vårt land som hittills ej bör ikläda sig några militära alliansförpliktelser. Jag bortser därvid från det skandinaviska samarbetet, till vilken fråga jag skall återkomma. Vårt land bör enligt vår mening föra en sådan politik, att Sverige såvitt möjligt ej blir ett av de områden, där militära sammanstötningar mellan stormakterna särskilt kunna befaras.

Naturligtvis måste alla bedömanden av dessa ting utgå från de förutsättningar, som nu föreligga, och de beräkningar, som nu förefalla sannolika. Den världspolitiska utvecklingen kan bli sådan, att ett dylikt försök att hålla Sverige utanför den militära riskzonen blir utsiktslöst. Men i dagens läge och tills vidare synes man sakna anledning till en sådan pessimistisk uppfattning. Det är därför berättigat och av allra största vikt, att den svenska politiken i nyss angivna grundläggande avseende fasthåller sin hittillsvarande riktlinje. Varken Sveriges fred eller världsfreden skulle gagnas genom att föra en politik, som grundar sig på den föreställningen, att Skandinavien redan från början måste bli indraget i varje krigisk sammanstötning av större omfattning.

En dylik svensk utrikespolitik, som bygger på en strävan att söka hålla vårt land utanför den mest utsatta militära riskzonen, borde kunna vinna förståelse från alla håll. Ingendera stormaktsgruppen har anledning att finna en sådan svensk politik vara stridande mot dess intressen, och detta borde öka utsikterna att framgångsrikt kunna föra den. Kan man på ömse håll vara säker på de skandinaviska folkens bestämda föresats att inte låta sig dragas med i några aggressiva företag, minskas uppenbarligen för envar av dem behovet att militärt kontrollera denna halvö.

Jag har med avsikt, herr talman, fört på tal inte bara Sveriges utan även Skandaviens intresse av att hålla sitt territorium utanför kriget. Norge befinner sig i vissa avseenden i ungefär samma läge som Sverige, och det är uppenbart att här föreligger en intressegemenskap i fråga om möjligheter och åtgärder att

skydda sig mot ett angrepp. Både ur svensk synpunkt och ur norsk lär försvaret av det egna landet kunna lättare ordnas inom ramen för en militär samverkan dem emellan. Militär sakkunskap torde vara ganska överens om att efter en tillfredsställande planläggning försvaret av den skandinaviska halvön — och därmed givetvis också av svenskt territorium — har bättre förutsättningar, om det sker av båda länderna tillsammans än om de gå fram var för sig. En sådan nordisk försvarspolitisk samverkan torde kunna diskuteras även utifrån olika utrikespolitiska målsättningar på längre sikt.

Det framstår mot denna bakgrund såsom naturligt, att Sverige och Norge, oberoende av olika utrikespolitiska överväganden i övrigt, låte militära experter undersöka hur denna militära samverkan bäst kan ordnas i händelse ett angrepp skulle riktas mot båda länderna. Naturligtvis måste mera långtgående militära överenskommelser av generellt slag förutsätta en viss enhetlighet i den svensk-norska utrikespolitiken, men det vore inte befogat, om man på svensk sida såsom villkor för dessa militära konferensers upptagande skulle kräva norsk anslutning till en viss utrikespolitisk linje.

En annan sak är som sagt att sedan utredningarna slutförts de viktiga överenskommelserna måste förutsätta mer eller mindre långtgående överensstämmelser i fråga om den svenska och den norska utrikespolitiken. Då utredningarna skulle syfta till att klargöra förutsättningarna för sådana överenskommelser och därför kunna komma till utförande utan att i och för sig binda någondera parten, är det också naturligt att undersökningarna tills vidare begränsas till att omfatta handlingsalternativ, som inte stå i direkt strid med någotdera landets nuvarande utrikespolitik.

I den mån dylika militära konversationer komma till stånd, är det önskvärt, att de kunna äga rum även under dansk medverkan, ehuru det är uppenbart att förutsättningarna för långtgående överenskommelser av geografiska skäl äro

Ang. Sveriges anslutning till den s. k. Pariskonventionen.

färre beträffande Sverige och Danmark än i fråga om de två staterna på den skandinaviska halvön. Åtskilligt bör emellertid vara av gemensamt intresse och kunna bli till gemensam bättnad. En viss standardisering av vapenutrustningen exempelvis och andra dylika frågor tillhöra de spörsmål av ingalunda oviktig natur, som med fördel kunna diskuteras såsom led i en samverkan, vilken sträcker sig även till Danmark. Om man på sina håll kommer att med ogillande möta dylika tendenser till ett skandinaviskt samarbete, bör det ju inte i och för sig få ha någon inverkan på Sveriges hållning.

Jag skulle till sist, herr talman, vilja ytterligare understryka den enighet, som uppenbarligen råder mellan de demokratiska partierna i fråga om den svenska utrikespolitikens huvudlinjer. Enligt min mening kan i nuvarande läge ingenting vara gagneligare än att man utåt fasthåller vid denna enighet. Jag har svårt att förstå vissa försök att nedvärdera denna enighet eller att ge den ett oriktigt innehåll. När man från svensk sida avböjer tanken på militära alliansförpliktelser utanför Skandinavien och i stället inriktar sig på en strävan att hålla Skandinavien utanför militära konflikter, grundar sig ett sådant ställningstagande inte på någon »sinne-*lagets* neutralitet», i motsättningen mellan demokratiens och frihetens krafter å ena sidan och diktaturens å den andra. En sådan uttolkning är enligt min mening inte blott stridande mot det svenska folkets verkliga inställning, utan kan också ge anledning till onödiga missförstånd.

Skälen till den alliansfria utrikespolitik, som vi för vår del anslutit oss till, äro helt andra. Vi anse oss på den vägen ha större möjligheter att bevara vår fred och trygga vår frihet, att gagna fredens och frihetens sak. Vår fasta vilja att inom den ram, som nuläget giver, medverka till en ekonomisk återuppbyggnad och stabilisering i världen får ett uttryck i den anslutning till organisationen för ekonomiskt samarbete, som utrikesutskottet för sin del enhälligt tillstyrkt i

sitt utlåtande, till vilket jag, herr talman, ber att få yrka bifall.

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena **UNDEN**: Herr talman! I det utlåtande av utrikesutskottet, som nu ligger på kammarens bord, har utskottet enhälligt tillstyrkt, att Sverige slutligt godkänner ett omfattande och betydelsefullt avtal om europeiskt ekonomiskt samarbete. Genom detta avtal skapas en ny internationell organisation med säte i Paris. Såsom utskottet anmärker, hade vi knappast från början tänkt oss, att en så vidlyftig apparat skulle bli nödvändig. Men om man gör riktigt klart för sig uppgifternas utomordentliga omfattning, framstår betydelsen av en adekvat organisation för deras bemästrande.

Vi ha här ett försök till en internationell planekonomi i väldig skala såsom en utväg att komma ut ur ett krisläge. Medlemsstaterna skola — heter det i art. 3 — inom organisationens ram samt så ofta och i den utsträckning, som må befinnas nödvändigt, utarbeta allmänna program för produktionen och utbytet av varor och tjänster. Medlemsstaterna skola också, enligt art. 8, i största möjliga utsträckning och på bästa sätt utnyttja tillgänglig arbetskraft. De skola eftersträva att skapa full sysselsättning. Konventionen innehåller talrika uttryck för nödvändigheten av samarbete mellan medlemsstaterna inbördes. Ett gemensamt återuppbyggnadsprogram skall utarbetas och genomföras. Syftet med programmet skall vara att snarast möjligt uppnå och upprätthålla en tillfredsställande ekonomisk aktivitet utan särskild hjälp utifrån.

I detta syfte skall programmet, enligt art. 1, taga särskild hänsyn till medlemsstaternas behov att i största möjliga utsträckning utveckla exporten till icke deltagande länder. Någon ekonomisk slutenhet är det alltså inte fråga om.

När de svenska statsmakterna nu gå att besluta Sveriges inträde i Paris-

Ang. Sveriges anslutning till den s. k. Pariskonventionen.

organisationen, är det i känslan av att ett effektivt samarbete är en absolut nödvändighet för vinnande av jämvikt i medlemsstaternas ekonomi och för successivt återställande av välstånd och ekonomisk trygghet. Vi hälsa med tillförsikt begynnandet av detta samarbete och vi hysa förhoppningen, att den nya organisationen skall visa sig utgöra en ändamålsenlig och stabil grundval för en samordning av återuppbyggnadspolitiken. Självva ryggraden i organisationen är tills vidare den storstilade amerikanska hjälpen. Liksom Förenta staterna under kriget lämnade enorma bidrag till de angripna ländernas räddande och under de första efterkrigsåren utövade en jättelik välgörenhet i stora delar av den föröddas världen, på samma sätt erbjuder den amerikanska världsmakten nu sina oumbärliga tjänster för att rädda en rad europeiska folk från ekonomiskt och därmed också socialt och politiskt kaos.

Den nya organisationen omfattar 16 stater jämte de västtyska ockupationszonerna, d. v. s. den franska zonen och den sammanslagna engelsk-amerikanska »Bizonien». Förenta staterna är icke medlem annat än indirekt såsom medförvaltare av Bizonien. Men det förutsättes självfallet ett intimt samarbete mellan organisationen och Förenta staterna för genomförande av återuppbyggnadsprogrammet.

För att kunna någorlunda snabbt fylla sina omfattande uppgifter har den nya organisationen redan konstituerat eller är i färd med att tillsätta en rad av tekniska kommittéer, vari varje medlemsstat, som är intresserad i respektive kommittéers uppgifter, har rätt att vara representerad. I detta sammanhang vill jag nämna, att den studiegrupp, som bildades förra året i marginalen av Pariskonferensen för utredning av problemet om en eller flera tullunioner i Europa, har fullföljt sitt arbete och inrättat ett särskilt utredningskansli i Bryssel. Sverige och Norge, som tidigare voro representerade endast genom observatörer, ha numera accepterat medlemskap i denna studiegrupp. Det

befanns önskvärt att genom fullständigt medlemskap underlätta kontakten mellan denna europeiska studiegrupp och den delegation, som är sysselsatt med frågor rörande ekonomiskt samarbete mellan de skandinaviska länderna. En underkommitté, tillsatt av den europeiska studiegruppen, har tagit itu med en vittutseende undersökning rörande de ekonomiska verkningarna av en tullunion mellan de deltagande länderna. Det är sannolikt, att denna undersökning skall bli till direkt nytta för den skandinaviska delegationens arbeten. I övrigt har den skandinaviska delegationen huvudsakligen sysselsatt sig med förarbeten av tullpolitisk och tullteknisk natur.

Sverige har som bekant deltagit i samarbetet angående Marshall-planen ända från början. Sedan den nya organisationen preliminärt trätt i funktion, har Sverige invalts i det verkställande utskottet för första året och därmed fått en ansvarsfull uppgift. Det har varit regeringens önskan, att vi skulle kunna aktivt medverka till så gynnsamma resultat som möjligt av samarbetet, och vi ha därför delegerat ett par av den svenska förvaltningens bästa krafter till detta arbete.

Enligt bestämmelserna för den amerikanska hjälpen, fastställda i den för ändamålen av kongressen antagna lagen, skall dessutom Förenta staternas regering sluta ett särskilt avtal med envar av medlemsstaterna angående de allmänna förutsättningarna för delaktighet i hjälpen. Därvid märkes, att såsom hjälp betraktas i vissa hänseenden inte bara finansiell hjälp i form av gåvor eller krediter, utan också förvärvande av varor mot kontant betalning i sådana fall, då knapphet råder på varorna i fråga och avståendet av dem därför kan betyda en särskild förmån för mottagarlandet och en uppoffring för USA. Förhandlingar om sådana tvåsidiga avtal ha förts sedan några veckor tillbaka. På det hela taget äro de avtalsförslag, som från amerikansk sida tillställts var och en av medlemsstaterna, av identiskt innehåll. Det hade

Ang. Sveriges anslutning till den s. k. Pariskonventionen.

givetvis varit önskvärt, om en proposition angående godkännande av ett dylikt avtal mellan Sverige och USA hade förelegat till behandling redan nu. Emellertid har det inte varit möjligt att slutföra dessa förhandlingar så tidigt. Så snart de avslutats, kommer resultatet att underställas riksdagen genom proposition. En förlängning av riksdagssessionen med ett par veckor har nödvändiggjorts för att avtalet skall kunna snarast prövas.

Bildandet av Parisorganisationen och Sveriges anslutning till denna är för vårt lands vidkommande den viktigaste händelsen på det utrikespolitiska området sedan riksdagens debatt den 4 februari av utrikes- och handelspolitiken. I ingressen till konventionen ha de avtalsslutande parterna uttalat som sin uppfattning, att sunda ekonomiska förhållanden i Europa utgöra en nödvändig förutsättning för att förverkliga FN:s ändamål, bevara individens frihet och öka det allmänna välbefindandet, samt att sådana förhållanden bidra till upprätthållandet av freden. Därmed är också antytt, vari den politiska betydelsen av denna konvention framför allt är att söka. Att svåra ekonomiska rubbningar i folkens dagliga liv lätt medföra politisk oro och internationella friktioner är en alldaglig sanning. Åtgärder, som bidra till att höja levnadsstandarden hos den stora massan av människor i de olika länderna, att minska riskerna för en omfattande arbetslöshet, att upprätthålla ekonomisk balans och ett stabilt penningvärde, dylika åtgärder äro ägnade att också underlätta fredens bevarande. De stater, som sammanslutit sig till organisationen för europeiskt ekonomiskt samarbete, ha gjort detta, såvitt jag förstår, i den övertygelsen att de därmed främja freden mera effektivt än kanske är möjligt på någon annan väg.

På det rent politiska planet ha för Sveriges del de allmänna riktlinjerna för vår utrikespolitik förblivit desamma som tidigare. Detta är helt naturligt. Sverige har all anledning att söka följa en konstant utrikespolitik. Både vårt

geografiska läge, våra traditioner och intresset av ostörda förbindelser med främmande makter bjuder oss att i utrikespolitiken vara följdriktiga och undvika nervösa kastningar. Jag är medveten om att här och var en sådan tankegång stämplas som doktrinär och att häftiga svängningar upphöjas till heder och värdighet av ett vaksamt följande av det internationella lägets förändringar. Men det är med tillfredsställelse jag konstaterar, att inom riksdagen funnits föga gehör för tvära kastningar inom vår utrikespolitik. Det uttalande, som gjordes för en vecka sedan i motivering för beslutet om försvarsanslagen, bekräftar den svenska riksdagens fasthållande vid de riktlinjer, som tidigare vunnit allmän anslutning. Regering och riksdag önska alltså inte genom förhållanden som avhända vårt land rätt och möjlighet att stå utanför ett nytt krig.

Jag tillät mig under försvarsdebatten i första kammaren det påstående, att det för de smärre staterna i allmänhet är mest tilltalande att, när det gäller storpolitiskt samarbete på det internationella planet, utöva detta i de former och med de möjligheter till aktiv medverkan och inflytande, som erbjudas i en internationell organisation av universell karaktär. Detta är i varje fall en naturlig tankegång för Sverige och för åtskilliga andra stater, som helst önska slippa bli inblandade i alla slags internationella konflikter, utan möjlighet till eget inflytande och ändå nödgade att ta alla konsekvenser av andra maktors politik. Inom en allmän internationell organisation blir läget ett annat. Den är inte tillkommen såsom ett förbund till skydd mot någon viss makt eller grupp av makter. Den innesluter alla. Organisationen arbetar enligt i stadgar fastställda metoder och riktlinjer, och varje medlem har rätt att göra gällande sin mening och delta i avgöranden. Medlemmarnas ansvar är begränsat både genom möjligheten att tillkännage sin ståndpunkt och verka för den och genom de preciserade reglerna om medlemsstaternas förpliktelser.

Ang. Sveriges anslutning till den s. k. Pariskonventionen.

Jag framhöll också i den förra debatten att, när den internationella organisationen inte fungerar med tillräcklig effektivitet, andra utvägar kunna te sig nödvändiga för somliga stater. Det är en gammal erfarenhet att, när ett omfattande krig grundligt rubbat maktbalansen i världen, en ny jämviktspolitik snart nog kristalliserar ut sig. Det har visserligen varit en utbredd förhoppning både efter det första världskrigets slut och nu efter det andra världskriget, att jämviktspolitiken skulle ha sett sina bästa dagar och ersättas genom den nybildade internationella organisationens planmässiga och solidariska politik. Men dessa förhoppningar ha hittills inte gått i uppfyllelse. Jämviktspolitikens idé dyker då ofelbart upp igen såsom erbjudande en åtminstone provisorisk lösning i ett labilt internationellt läge. Det är tendensen att åstadkomma en jämvikt, som nu i hög grad och med allt fog gör sig gällande i internationell politik. Östblocket har genom sina egna rustningar och genom ett vidlyftigt nät av försvarspakter skapat ett militärsystem av stor utbredning och styrka. Amerikas förenta stater, å sin sida, ha förstärkt västblockets maktställning dels genom egen upprustning, dels på politisk väg, varvid särskild vikt måste tilläggas den av senaten nyligen antagna s. k. Vandenbergs-resolutionen med dess betygade intresse för och uppmuntran av de västeuropeiska ländernas inbördes samverkan på försvarets område och dess uttalande om stöd åt sådana gruppbildningar. I Västeuropa utgör Brysselpakten ett påtagligt uttryck för den nämnda tendensen att skapa ett jämviktsläge.

I en svensk tidning skrevs häromdagen, att jag genom mina uttalanden under debatten den 4 februari förkunnade mitt misshag med Bevinplanen och detta till på köpet i föga diplomatiska ordalag. Påståendet är naturligtvis grovt felaktigt. Svenska regeringens ställningstagande till militära engagemang med en stormaktsgrupp var ingenting nytt. Det var en upprepning av vad som sagts mångfaldiga gånger och utgjorde följ-

aktligen icke något uttryck för kritik av den s. k. Bevinplanen. Vad som hittills förverkligats av denna plan är den nyssnämnda Brysselpakten mellan England, Frankrike och Benelux-länderna. Genom denna pakt ha de fördragsslutande länderna sökt koordinera sin politik, sitt försvar och i viss utsträckning också sin ekonomi. Det är en union, som vi önska all möjlig framgång i sina konsolideringssträvanden. Vi ha här i landet full förståelse och sympati för att varje nation söker lösa sitt säkerhetsproblem från sina egna förutsättningar och med beaktande av sina egna förhållanden.

Jag kommer härefter in på frågan om de skandinaviska ländernas inbördes samverkan på försvarets område. Jag har redan uttalat mig i denna fråga härnäst och kan därför fatta mig ganska kort.

Sedan den svensk-norska unionens upplösning har frågan om försvarsförbund mellan Sverige och Norge inte på allvar varit aktuell förr än i dessa dagar. Tanken på ett skandinaviskt försvarsförbund har dock dykt upp i den offentliga diskussionen då och då. Men i intet av våra länder har det funnits någon allmänare resonans härför. Med hänsyn till den överensstämmande utrikespolitik som de tre länderna sedan lång tid tillbaka fört borde en viktig förutsättning för det militära samarbetet ha funnits. Spörsmålet om försvarets samordning eller ett mera partiellt samarbete på detta område ansågs dock alltid falla utanför programmet för internordisk samverkan. Utan att gå närmare in på orsakerna härtill kan jag väl våga det påståendet, att ett av skälen var våra folks önskan att ha fullt fria händer i vad gällde försvarspolitik. Vissa olikheter i den allmänna synen på försvarsfrågan funnos ju också. Vi voro eniga om att i händelse av krig neutraliteten borde upprätthållas, och vi ha samarbetat vid utformandet av neutralitetsregler, huvudsakligen avseende sjö- och luftkrigets neutralitetskränkningar. Efter tillkomsten av Nationernas förbund voro dessa regler ämnade att tillämpas i sådana fall, då förbundet inte fungerade eller

Ang. Sveriges anslutning till den s. k. Pariskonventionen.

då eljest neutralitet var förenlig med förbundsakten. Så långt som till ett gemensamt neutralitetsförsvar sträckte sig inte önskningarna eller förhoppningarna.

Problemet om en interskandinavisk försvarssamverkan kan ställas i två olika sammanhang. Sålunda kan en samverkan tänkas som ett led i ett internationellt trygghetssystem, uppbyggt av en allmän internationell organisation. I ett sådant sammanhang kunde de skandinaviska länderna bilda en regional grupp inom det gemensamma förbundet och i första hand organisera försvaret inom denna grupp. För min del har jag tidigare trott att det så ställda problemet skulle nödvändigtvis aktualiseras när en gång våra länder finge mottaga en anmodan om att sluta avtal med FN:s säkerhetsråd om tillhandahållande av militära styrkor, enligt vad som föreskrives i art. 43 av stadgan. Men ett internationellt säkerhetssystem har inte kunnat byggas upp. Några avtal av den art, varom art. 43 talar, ha inte förberetts och hela systemet har på grund av de rådande motsättningarna inom FN hittills stannat på papperet.

Det är sålunda inte i detta sammanhang som ett skandinaviskt försvarssamarbete i dagens läge påkallar uppmärksamhet. Den fråga som nu aktualiserats är huruvida våra länder kunna till ömsesidigt gagn samordna sina militära resurser för att stå starkare i en anarkisk värld, där ännu inte ett internationellt säkerhetssystem i verklig mening kunnat åstadkommas. Under tidigare debatter i Sverige har åtskillig skepsis kommit till uttryck rörande möjligheten att åstadkomma ett dylikt försvarsförbund och rörande utsikterna till att det skulle bli tillräckligt hållbart och starkt. Ett försvarsförbunds styrka är beroende av att det uppbäres av ett medvetet gemensamt intresse. Ifall intressena under trycket av ändrade förhållanden gå i sär, kan förbundet lätt nog brista. Utvecklingen kan också ta en motsatt riktning. Genom inträffade händelser kunna de deltagande länderna svetsas samman till en starkare enhet än vad som kunde väntas vid försvarsförbundets tillkomst.

Den diskussion som förts i denna fråga nu och tidigare har haft karaktären av ganska lösa funderingar. Någon verklig undersökning och bearbetning av de militärtekniska sidorna av spörsmålet har knappast företagits. Vitt skilda meningar ha kommit till uttryck angående den militära effekten av ett försvarsförbund för Sveriges del. En ingående undersökning och prövning av hithörande frågor skulle kunna ge ett bättre underlag för ett senare politiskt bedömande av hela problemet.

Från dessa utgångspunkter föreföll det svenska regeringen att, med hänsyn till den ökade internationella spänningen, en gemensam skandinavisk utredning av de antydta militärtekniska spörsmålen vore önskvärd, utan avvaktan på det framtida läge då uppbyggandet av ett internationellt trygghetssystem eventuellt skulle aktualisera en skandinavisk samverkan. Vi tänkte oss att man skulle förfara enligt samma metod som användes vid upptagandet av frågor om ekonomisk samverkan. På andra håll i världen går man ibland tillväga på ett annat sätt. Man börjar t. ex. med att ingå ett avtal om en tullunion för att därmed få principen fastslagen. Efteråt tar man itu med undersökning av de talrika praktiska tillämpningsfrågor som uppstå och söker successivt lösa dem. Med denna metod vinner man den psykologiska effekten av att unionen omedelbart kommit till stånd. Något liknande gäller bildandet av försvarsförbund. Man kan börja med att proklamera förbundet i en principöverenskommelse och uppskjuta frågorna om innebörden därav till efterföljande överenskommelser. För oss ligger den motsatta metoden närmare till hands och stämmer mera med vårt belänsamma kynne. Vi önska helst från början veta exakt vad vi ge oss in på. Vi vilja gärna pröva olika möjligheter och inte undanskjuta tanken på partiella lösningar. Problemet är för oss inte en fråga på kort sikt utan vi se det som ett led i ett konstant fortgående skandinaviskt samarbete.

När regeringen i slutet av april rådgjorde utrikesnämnden i saken, restes

Ang. Sveriges anslutning till den s. k. Pariskonventionen.

inga invändningar mot att ett förberedande resonemang upptogs med de norska och danska regeringarna såsom jag redan tidigare har meddelat i denna kammare. Igångsättandet av en utredning är visserligen i och för sig ingen bindande handling, men det är givet att ett svenskt initiativ på detta område förutsätter en önskan och förhoppning om ett positivt resultat. Jag har som sagt redan tidigare meddelat kammaren angående dessa förhandlingar och att vi ha gått till dem i tanke på att åstadkomma en dylik gemensam utredning om hur vi bäst kunna militärt försvara vår frihet och självständighet, under antagande tillika, att vi eftersträva att hålla oss utanför en konflikt. Detta skulle alltså vara mandatet för utredningen. Däremot har det inte varit vår avsikt att utredningens igångsättande skulle i och för sig låsa fast de deltagande länderna vid en viss utrikespolitisk linje. Först när den tilltänkta utredningens resultat föreligger, kan vartdera landet bedöma fördelar och nackdelar av en samordning på detta område och ta ståndpunkt i sak. Till dess skulle alltså en avvaktande hållning intagas. Diskussionerna om dessa frågor fortsätta.

Under överläggningar med våra danska och norska kolleger har ibland sagts att »neutralitet» är ett svårsmält ord i deras länder. Och det är utan tvivel så att en nedvärdering av detta begrepp kan konstateras lite varstans i världen. Ordet i och för sig uttrycker ju endast det faktum, att en stat militärt håller sig utanför en pågående konflikt och därvid tillämpar vissa erkända folkrättsliga regler, som främst avse skydd mot kränkningar av territoriet. Det är sålunda ett alldeles färglöst ord. Men vad som ter sig hårdsmält på många håll är den politik, som går ut på att bevara neutraliteten.

Det är många olika faktorer, som ha bidragit till att neutralitetsiden blivit så omstridd. Somliga reagera därför att de felaktigt lägga in däri en allmän ljumhet i inställningen till de internationella händelserna. Andra tänka på misslyskade försök att hävda en korrekt neutra-

litet i kritiska situationer. Andra åter hänvisa till de många fall, då en neutral stat blivit angripen trots sin neutralitetsvilja och inte haft tillräckliga krafter att försvara sig. Somliga erinra sig att neutraliteten varit en »icke krigförandes» metod att skaffa sig extra fördelar från de krigförande. Slutligen finns det de som anse att det är varje folks plikt att ställa upp på en frontlinje och därmed på förhand välja sida i en kommande eventuell kamp, som antages i lika grad komma att gälla alla nationers framtid. De ogilla därför såsom desertering att somliga stater förklara sig avböja att inmönstras.

Men vi äro inte färdiga med neutraliteten därför att den reser många problem och inte kan överblickas till alla sina konsekvenser. Kritiken mot de avsteg från den strikta neutraliteten, som under det sista kriget gjordes i Sverige, drunknar i tillfredsställelsen över att freden kunde vidmakthållas, att vi inte blevo ett ockuperat land och inte ett basområde för den tyska krigsmakten.

Om neutralitetspolitiken under en framtida konflikt lyckas, ha vi utan att indragas i kriget åstadkommit det maximum av insats, som mindre stater över huvud kunna göra, nämligen att hålla sitt eget territorium fritt. Misslyckas vi, så ha vi i varje fall inte förspillt någon möjlighet. I en så dynamisk epok som den nuvarande kan ingen trygghet vinnas vare sig på den ena eller andra vägen. Men otryggheten kännes större om vi helt plötsligt växla spår och köra in på alldeles nya vägar.

Det förekommer också en annan uppskattning av neutraliteten än den jag nyss givit några prov på, och jag väljer ett exempel för dagen. I en hyllningsartikel i Times häromdagen, ägnad åt 100-årsminnet av den schweiziska konstitutionen, har författaren uttalat om den schweiziska neutraliteten att den är för Schweiz en vital fråga. »Armén som hålles i beredskap för varje trängande fara har givit den abstrakta neutralitetsprincipen en politisk giltighet. Denna politik har bevisat sitt värde... Schweiz har betraktat sin neutralitet inte endast

Ang. Sveriges anslutning till den s. k. Pariskonventionen.

som sin rätt utan också som sin plikt. Landet betraktar sina transalpina vägar och järnvägar som anförtrödd egendom att försvaras mot alla angripare. På samma gång är nationen ovillig att offra denna tillgång genom att alliera sig med någon ny ordning, grundad på den väpnade kraften hos någon grupp av makter.» — En liknande tankegång har nyligen kommit till uttryck i ett uttalande av den schweiziske utrikesministern, vilket jag anförde under den förra debatten i denna kammare.

Neutralitetspolitiken är alltså föremål för skilda värderingar. På många håll ser man med ogillande att smärre stater som Sverige uppställer den som program. Det är också klart att en starkare makt kan ha större utsikter att fullfölja ett neutralitetsprogram än en svagare stat. Men tiderna växla och de internationella konstellationerna med dem. Det kan i en framtid bli långt flera stater som samla sig om en politik, sådan vi tänka oss den för Sveriges del, och det finns redan nu stora territorier i världen som inte kunna inräknas i några bestående »block».

De skandinaviska folken komma att ta ställning till frågan om militär samverkan i enlighet med sitt bedömande av vad som är riktigt och klokt för resp. länder. Under de överläggningar som förts ha naturligtvis inga försök gjorts att öva påtryckning på eller ens att övertala varandra att följa en viss politik. Vad Sverige beträffar önskar det svenska folket ta ansvar för vårt eget lands politik men vi ta inte ansvaret för något annat lands utrikes- eller försvarspolitik. Det skandinaviska samarbetet karaktäriseras av att fria och jämbördiga folk eftersträva det mått av samverkan som de samtliga finna nyttigt och lämpligt och motsvarande en allmän opinion inom sina länder. All tanke på att öva påtryckning är oss fullständigt främmande.

Herr ÖHMAN: Herr talman! Den debatt som hittills förts har visat en mycket rörande enighet mellan olika partier, som här uppträtt, och regeringen. Jag

måste emellertid anmäla, att jag inte kan ansluta mig till denna eniga kör.

I en partimotion har från kommunistiskt håll föreslagits, att riksdagen borde uppskjuta ställningstagandet i fråga om anslutningen till den europeiska Marshallorganisationen till dess riksdagen får möjlighet att ta ställning till den signalerade propositionen om den bilaterala överenskommelsen med Förenta staterna. Vi ha den meningen, att denna överenskommelse med Amerika är den primära frågan i detta sammanhang. Vi anse att det är en minst sagt egendomlig behandlingsform, att riksdagen skall ta ställning i detta för vårt land så betydelsefulla utrikespolitiska problem, innan allt sakmaterial föreligger på bordet, och detta så mycket mer som riksdagens ställningstagande till den fråga, som i dag föreligger, anses bli prejudicerande för ställningstagandet till den bilaterala överenskommelsen med Amerikas förenta stater.

Härtill kommer också att riksdagen enligt det utlåtande som föreligger och enligt det innehåll, som är stadgat för den nya organisationen, skall uttala sig för den s. k. Havanastadgan rörande den internationella handeln, utan att denna stadga ännu har förelagts riksdagen till prövning.

Det är dessa skäl, som ha varit avgörande för vårt yrkande om att man skall uppskjuta behandlingen till dess att allt sakmaterial föreligger. Detta har emellertid i utrikesutskottet avfärdats med den i och för sig intressanta upplysningen, att ett uppskov med behandlingen vore »olägligt», om det »kunde föranleda det missförståndet, att tvekan förefunnnes angående fullföljandet av vår politik på det europeiska återuppbyggnadsområdet».

Inför denna argumentation måste man ovillkorligen ställa frågan: hos vilken makt eller hos vilka makter är det som utrikesutskottet befarar att »missförstånd» skall uppstå, om vi uppskjuta frågans behandling? Vidare vill jag fråga: vilka konsekvenser för landet är det som utrikesutskottet befarar, om riksdagen inte rusar iväg just i dag och fat-

Ang. Sveriges anslutning till den s. k. Pariskonventionen.

tar beslut, vilkas egentliga räckvidd vi ännu inte äro i stånd att helt överblicka?

Det skulle vara både intressant och för oss av betydelse att få litet närmare upplysningar på dessa punkter. Ja, det vore betydelsefullt icke minst därför, att när man läser utskottets utlåtande så får man på vissa punkter lätt en obehaglig påminnelse om vissa företeelser i utrikespolitiken, som förekommo på 1930-talet. Även då hörde det till »god ton» att så handla på det utrikespolitiska området, att inga »missförstånd» yppade sig med en viss främmande makt. Måhända är situationen delvis densamma i dag, endast med den skillnaden, att det nu är en annan makt än på 1930-talet, som rynkar ögonbrynen och försöker kalla oss till ordningen, om vi inte uppföra oss enligt mer eller mindre bestämt uttryckta önskemål.

Vad är det nu som det här i verkligheten gäller? Ja, det är såsom tidigare sagts här i diskussionen av hans excellens herr utrikesministern så, att det gäller Sveriges officiella ställning till den amerikanska Marshallplanen. Den europeiska organisation, som regeringen och utrikesutskottet föreslå att Sverige skall ansluta sig till, omfattar de 16 Marshallländerna i Europa — eller kanske vi nu få säga de 17 Marshallländerna, sedan Tysklands delning tycks vara ett faktum och de västra ockupationszonerna upptagits som ett av de viktigaste områdena för den så kallade Marshallhjälpen.

Här är det alltså fråga om landets anslutning till en organisation, tillkommen på amerikanskt initiativ och med uppgift att i praktiken omsätta den amerikanska politiken i Europa. Om det endast, vilket ofta göres gällande i den allmänna propagandan, vore fråga om att mottaga och förmedla ekonomisk hjälp från Förenta staterna till de krigshärjade länderna i Europa, skulle väl ingen förnuftig människa ha någonting att invända. Men nu är det emellertid inte detta, som det i första hand gäller. Marshallplanen har långt gående politiska syftemål, och den organisation, till vilken vårt land nu står i begrepp att ansluta sig, är avsedd att bli det verktyg,

med hjälp av vilket Marshallpolitiken skall genomföras i Europa.

Även utrikesutskottet erkänner ju att Marshallorganisationen »erhållit en omfattning och räckvidd, som knappast kunde förutses vid det första ställningstagandet till Pariskonferensen», samt vidare, att den »innesluter åtskilliga bestämmelser, som icke i och för sig synas påkallade av Sveriges medverkan i återuppbyggnadsarbetet».

Jag tror att detta konstaterande utan tvekan har verkligt fog för sig, ty de uppgifter, som organisationen har enligt sin stadga — eller, som man kanske hellre kan säga, de uppgifter, som organisationens uppdragsgivare ålägga densamma — äro verkligen omfattande och ställa på spel den nationella suveräniteten hos varje land, som ansluter sig.

Vad skall denna organisation syfta till? Jo, den skall enligt stadgarna utarbeta allmänna program för produktionen i de enskilda länderna, den skall syssla med ekonomiska och finansiella förbindelser länderna emellan. Den skall verka för att sänka tullar, den skall verka för att upprätta stabilitet hos den egna valutan och i de inre finansiella förhållandena, den skall kontrollera att växelkurserna äro väl avvägda och den skall upprätta granskningssystem för att kontrollera medlemmarnas »nationella tillgångar» och Marshallhjälpens användning. Slutligen och icke minst viktigt skall organisationen »lämna Förenta staternas regering hjälp och upplysningar i vad angår det europeiska återuppbyggnadsprogrammet».

Organisationen har således väldiga uppgifter och den är inte alls så oskyldig som man i den allmänna propagandan vill framställa den. I verkligheten är det fråga om att bygga upp en jättelik kontrollapparat, som skall stå till förfogande framför allt, det vågar jag hävda, för den amerikanska storfinansens och som, när den en gång kommer i funktion, gör att de enskilda ländernas handlingsfrihet och nationella oberoende bli kringskurna på ett ödesdigert sätt.

Utöver den kontrollapparat som organisationen själv skall skaffa, skall För-

Ang. Sveriges anslutning till den s. k. Pariskonventionen.

enta staterna vid sidan om och över organisationen även ha sin egen kontrollapparat. En av Amerikas främsta monopolkapitalister, Paul Hoffman, har redan anförtrotts uppdraget att vara överkontrollör för Marshalländerna och han skall ha en egen kontrollapparat i varje land, som Förenta staterna behagar utse som objekt för sin hjälpverksamhet. Att den amerikanska insatsen inte kan betraktas som välgörenhet, därom vittna de uttalanden som Paul Hoffman redan har gjort. Vid en presskonferens den 14 maj förklarade han således följande: »Så länge vi sända hjälp, ha vi rätt att skärskåda mottagarländernas produktionsprogram, och vi ha för avsikt att skydda våra intressen.»

Marshallplanen och den amerikanska hjälpen till den europeiska återuppbyggnaden är kanske när allt kommer omkring inte så storsint och generös som man i den vanliga propagandan vill göra gällande.

Vid ett närmare skärskådande av planen förefaller det i stället som om den vore en plan för att i första hand hjälpa Förenta staterna att skaffa detta land ett dominerande inflytande över de länder, som ansluta sig till Marshallorganisationen. Det torde också därför på längre sikt bli svårt att hävda den satsen, att Marshallorganisationens uppgifter och syften äro av enbart ekonomisk natur.

Detta bekräftas också av utrikesutskottet, men trots det så tillstyrker utskottet Sveriges anslutning, och det förklarar, att anslutningen »behöver icke, bör icke och kan för övrigt icke enligt utskottets mening vara förenad med några förbehåll».

Vad är det nu för mystisk kraft som dekretarar dels, som jag tidigare sagt, att anslutning måste ske nu och omedelbart och dels att anslutningen varken *behöver, bör eller kan* vara förenad med några förbehåll? Är det måhända de övriga Marshalländerna i Europa, som ha sammansvurit sig för att tvinga in Sverige i organisationen? Eller föreligga måhända vissa påtryckningar ifrån utom-europeiskt håll? Eller är det så att Sverige som stat har så stora ekonomiska

och politiska fördelar av anslutningen, att utrikesutskottet anser sig av den anledningen vara förpliktadt att föreslå anslutning?

Vilka konkreta fördelar kunna i så fall påvisas för Sveriges del? Närmare upplysning på dessa punkter vore välkommen, och om den blir positiv och klarläggande skulle den också verksamt kunna bidra till att skingra möjliga missförstånd här i riksdagen och hos allmänheten om organisationens uppgifter och syftemål.

Jag vill naturligtvis gärna förutsätta, att regeringen och utrikesutskottet, som utan förbehåll rekommendera anslutning till Marshallorganisationen, däri se fördelar för landet, men det är märkligt att dessa inte närmare preciseras vare sig i utrikesutskottets utlåtande eller i utrikesministerns uttalande i propositionen. I utrikesministerns uttalande heter det i mycket allmänna ordalag, att »medlemskap i denna organisation ger betydande fördelar i form av ökade möjligheter till samverkan i gemensamt intresse».

Här skulle jag gärna vilja inskjuta ytterligare en fråga för att få klarhet också på denna punkt: För *vad* skall samverkan ske? Och vilket gemensamt intresse är det som skall främjas?

Hittills har såvitt man kan se det slag av samverkan, som Marshallpolitiken eftersträvar, endast medfört att motsättningarna i världen ha skärpts och att Förenta Nationerna, som skulle bli det gemensamma internationella organet för samförstånd i världen och fredligt återuppbyggande på grundval av nationernas likaberättigande, alltmera skjutes åt sidan. Resultatet har blivit, att spänningen ökar och fara föreligger, om de reaktionära och krigsaktivistiska krafterna ostörda få driva sitt spel, att vi snart komma i en situation snarlik den som rådde under senare delen av 1930-talet. Vi veta alla varthän den utvecklingen ledde. Jag är ganska övertygad om att ingen här i riksdagen vill medverka i en politik, som skulle föra till liknande resultat som de vilka ledde till det andra världskriget. Men om eu

Ang. Sveriges anslutning till den s. k. Pariskonventionen.

sådan utveckling skall förhindras, om Sverige skall göra sin insats för att hindra att vi gå emot ett tredje krig, då gäller det, enligt den mening jag företräder, att inte vi falla undan för de krafter i världspolitiken, som vilja skapa politiska block och därmed driva världen ut i nya krigiska förvecklingar, som med all sannolikhet också komma att föra vårt land ut i frontlinjen.

Det parti som jag här företräder anser, att den linje för svensk utrikespolitik, som regeringen deklarerade den 22 oktober 1945 i anslutning till Sveriges upptagande i Förenta Nationerna, allti-jämt måste vara riktpunkten för våra utrikespolitiska strävanden. I denna deklaration uttalades bland annat: »Sveriges folk måste för sin del såväl på grund av sina vitala intressen som av ideella skäl önska att icke någon politisk uppdelning av staterna i varandra motstående grupper äger rum. Vi äro villiga att ansluta oss till en samfäll trygghetsorganisation och i händelse av en framtida konflikt avstå från neutraliteten i den utsträckning organisationens stadgar det påfordra. Men skulle mot förmodan inom denna organisation visa sig en tendens till uppdelning av stormakterna i två läger, måste vår politik vara, att inte låta oss drivas in i en sådan gruppering eller blockbildning.»

Denna deklaration av den 22 oktober 1945 fick anslutning från alla partier och den har också varit den officiella grundvalen för regeringens utrikespolitiska handlande ända till in på senaste tiden. Där ta vi ju klart avstånd ifrån att Sverige skulle låta sig dras in i någon gruppering eller blockbildning.

Nu förklarade här hans excellens herr utrikesministern, att Sveriges anslutning till Marshallorganisationen inte innebar något avsteg från den tidigare följda utrikespolitiska linjen. Men om vår utrikespolitiska linje tidigare har varit att icke låta oss dras in i några grupperingar eller blockbildningar, måste jag fråga: Hur kan man hävda, när vi nu inträda i denna nya organisation, att det inte är att inträda i en grupp eller ett

block? Hur kan det förenas med en alliansfri utrikespolitik? Organisationen är ju i och för sig och i sig själv redan en allians av ekonomiskt och av politiskt tämligen stor räckvidd.

Vi anse att denna nya linje i utrikespolitiken är en för landet farlig kurs. Landets engagemang i Marshallorganisationen kan medföra att Sverige glider in i ett världsblock, som så småningom kan bli ett krigsblock, då det är klart att ledande politiska kretsar i Amerika förutsätta, att politiska och militära allianser skola växa fram på basis av Marshallplanen.

Det kommunistiska partiet vidhåller den ståndpunkt i utrikespolitiken, som vi tidigare upprepade gånger ha deklarerat och som nu senast bekräftats av vår partikongress i maj månad, som förklarade: »Vårt land måste bedriva en demokratisk utrikespolitik och knyta an till fredskrafterna i världen som är tillräckligt starka för att avvärja krigshotet om alla krafter samordnas till försvar av fredens och nationernas frihet.» En sådan demokratisk utrikespolitik inom ramen för Förenta Nationerna anse vi vara det enda säkra värdet för att landet inte skall drivas ut i en blockpolitik med alla de konsekvenser för freden och den nationella friheten som den kan komma att medföra.

Ja, herr talman, det är dessa synpunkter som ligga till grund för det kommunistiska partiets ställning till frågan om Sveriges anslutning till Marshallorganisationen. Vi kunna icke ansluta oss till utrikesutskottets utlåtande, utan jag ber att få yrka bifall till den kommunistiska motionen, vilken såsom första alternativ innebär återremiss till utskottet i avvaktan på att allt sakmaterial i frågan föreligger. Om detta förslag icke vinner riksdagens bifall, hemställa vi om avslag på den föreliggande propositionen.

Herr SANDLER: Herr talman! Det föreligger nu ett avslagsyrkande, i varje fall alternativt, och det är i anledning därav som jag begärt ordet.

Ang. Sveriges anslutning till den s. k. Pariskonventionen.

Jag har med ett visst intresse studerat den kommunistiska motionen i denna angelägenhet och med samma intresse lyssnat till herr Öhmans nyss hållna anförande, närmast ur synpunkten att få se, huruvida kommunistpartiets uppträdande här i vårt land skulle komma att innefatta någon avvikelse från den generallinje som har fastställts av Kominform. En sådan där generallinje är ofta en smal plankan över en avgrund, och att man *kan* halka på plankan, det ha vi alldeles nyss sett ett markant exempel på i Jugoslavien.

Jag konstaterar att herr Öhman i sitt anförande här skruvat ned oppositionen emot det föreliggande förslaget, sådan den kommer till uttryck i motionen, till betydligt mer modesta ordalag. Vilka konsekvenser det må hava för den som skall vandra på den smala plankan, det kan jag inte förutsäga. Det är obehagligt att ha en valrörelse på den ena sidan och Kominform på den andra!

Jag konstaterar, att det i den kommunistiska motionen och likaså nu med särskilt understrykande i herr Öhmans anförande verkligen förekom ett par självständigt komponerade argument. Det ena gäller sambandet med Havana-stadgan, och det andra gäller sambandet med det väntade bilaterala avtalet med Förenta staterna. I båda dessa stycken kan jag hänvisa till vad utskottet har haft att säga. Riksdagen kan med den förklaring utskottet har givit och med hänsyn till konventionens innehåll beträffande Havanastadgan med stort lugn gå till ett beslut, utan att det behöver föregripa en kommande behandling av den frågan.

Vad angår sammanhanget med det bilaterala avtalet med Förenta staterna så förhåller det sig ju så — vilket också utrikesministern nyss sagt — att det är klart, att om en proposition i den frågan hade kunnat föreligga tidigare, så hade det visst inte funnits någon obenägenhet hos utskottet att behandla bägge frågorna i ett sammanhang. Men det har icke kunnat ske, och det har funnits en alldeles bestämd obenägenhet hos utskottet mot ett längre uppskov, som

kunde föranleda missförstånd om vad meningen var med detta uppskov.

Nu frågade herr Öhman: »Hos vilken makt eller maktgrupp skulle detta missförstånd då ha uppstått?» Jag förstod på hans sätt att framställa frågan, att det var en mycket, mycket viktig fråga, och jag vill därför svara på den. Svaret är mycket, mycket enkelt. Missförstånd kunde mycket väl uppkomma hos *bägge* de maktgrupper som förekomma i den nutida utrikespolitiken. Och det är lika viktigt för bägge parternas vidkommande, att ett sådant missförstånd icke uppstår.

Men om jag ser på den kommunistiska motionen i övrigt — fränsett de här bägge punkterna — så återfinner man hela arsenalen från Kominforms propaganda gentemot Marshallplanen. Man finner den gamla välkända fraseologien om att det här är fråga om att grunda ett krigsblock under U. S. A:s ledning. Man finner att suveräniteten blir knäckt hos de länder som ansluta sig till denna organisation — ja, de s. k. Marshallländerna komma rent av, som det står i motionen, under »främmande konkursförvaltning», vilket för Sveriges vidkommande på s. 4 i motionen konkretiseras så, att resultatet kommer att bli valutaflykt, katastrof för det svenska jordbruket och förlamning av den svenska industrien. — Ja, jag gör bara den lilla reflexionen, att sedan man knäckt både jordbruket och industrien här i landet, behöver man inte ha särskilda bekymmer för valutan!

Man får vidare veta, att genom en anslutning till denna konvention avskära vi oss från samverkan med länderna i östra och sydöstra Europa. Det är rätt viktigt att konstatera, att så förhåller det sig ingalunda. Såvitt på Sverige ankommer så innefattar det beslut, som riksdagen här går att fatta, på intet sätt att vi avskära oss ifrån att med andra länder i östra eller sydöstra Europa avsluta de handelsavtal, som för parterna befinnas ändamålsenliga.

Man får vidare veta, att denna konvention innebär en politisering av de kommersiella relationerna länderna

Ang. Sveriges anslutning till den s. k. Pariskonventionen.

emellan. Jag vill särskilt i detta ögonblick uppehålla mig dels vid suveräniteten och dels vid detta sista om politiseringen. Det är egenartat att få konstatera, att då man står inför ett försök till europeisk planhushållning, så är det just det kommunistiska partiet, som åkallar suveränitetens gamla idé för att bryta sönder denna planhushållning. Jag har länge kunnat konstatera, att suveräniteten för närvarande inte är så populär någonstans som inom det kommunistiska lägret. Om man nu vill diskutera suveränitetsbegreppet och dess begränsning, så kanske våra svenska kommunister kunde ha en viss nytta av att diskutera den saken med de tjeckiska partikamrater, som i regeringsställning accepterade inbjudningen till Pariskonferensen och efter det bekanta ilbudet till Moskva sedan gjorde sin helomvändning.

Vad politiseringen beträffar har herr Öhman alldeles rätt, då han säger att motsättningarna ha skärpts. Men *varigenom*? De ha skärpts genom den kominformpolitik, som har iscensatts för att förhindra den s. k. Marshallplanens genomförande. Och det är icke svårt att gissa sig till vad som ligger bakom denna kommunistiska taktik. Ur en eländets filosofi framväxer som det naturliga uttrycket en eländets politik. Det är oreda, kaos, svält och desperation, som är den naturliga jordmån, ur vilken man tror att det skall kunna växa upp en kommunistisk partidiktatur i olika länder i Europa. Emot denna eländets politik är det som här ställes en annan, som syftar till att skapa stabilitet, åstadkomma ökad produktionskraft och en höjd levnadsstandard. Det är emot detta andra program, som herr Öhman här har ställt sitt avslagsyrkande.

Herr Öhman har beklagat sig över att utrikesutskottet icke har närmare preciserat, vilka fördelar det har för Sverige att vara med i det europeiska återuppbyggnadsarbetet. Ja, jag skall svara herr Öhman, att utrikesutskottet har ansett dessa fördelar vara så uppenbara och så välkända här i landet, att utri-

kesutskottet icke har ansett något behov föreligga att närmare utveckla det temat, att Europas tillfrisknande över huvud taget är av den största betydelse för vårt eget land.

Herr Öhman själv är för övrigt inte alls så okunnig om den saken, som han ville göra sig till på talarstolen. Jag läser i hans egen motion följande: »Det råder ingen tvekan om att ett stort behov av lån och varor för återuppbyggnaden och folkförsörjningen i de krigshärjade länderna föreligger.» Herr Öhman kan ju således läsa sin egen motion för att få ett litet svar på sin fråga.

Det är naturligtvis så, att det ute i samhällslivet inte finns några vattentäta skott mellan ekonomi och politik. Men då herr Öhman talar om att det här inte alls är fråga om välgörenhet, utan om politik ifrån amerikansk sida, skall jag bara tillåta mig att göra den reflexionen, att det är klart, att liksom det är till fördel för Sverige, att Europa tillfrisknar, så är det även till fördel för Förenta staterna att så sker. Men kan det vara något fel i en sådan organisation, att den visar sig vara till fördel för länder på två kontinenter?

Nej, det är klart, att ekonomi och politik aldrig kunna fullt åtskiljas, och det är givet att vår anslutning även har en politisk sida. Men den består ingalunda, såsom herr Öhman har velat göra gällande, däruti att vi nu uppge den alliansfria politik som deklarerades den 4 februari. Jag vill erinra om att i den regeringsdeklaration, till vilken det då kom en så allmän anslutning, ingick vår vilighet att delta i det europeiska återuppbyggnadsarbetet såsom en integrerande beståndsdel, och det har följaktligen icke skett någon som helst förändring i det stycket sedan dess.

Politiskt kan man naturligtvis göra många reflexioner till detta ärende. Jag skall begränsa mig till ett par saker, som redan ha berörts av någon föregående talare.

Det har naturligtvis ett stort politiskt värde, att de stora demokratierna i Väst-europa bli ekonomiskt konsoliderade och därmed politiskt stärkta. Det finns ingen

Ang. Sveriges anslutning till den s. k. Pariskonventionen.

anledning för oss att dölja det sakförhållandet, att därmed kan vinnas en bättre balans i det utrikespolitiska allmänna läget. På kort sikt kan vad som sker karakteriseras så, att det är en defensiv konsolidering av Västeuropa, som är en parallell till och en motvikt emot den konsolidering som har ägt rum och fortgår i Östeuropa. Men på längre sikt — och det är det, jag särskilt vill understryka — innebär en sådan konsolidering ett motverkande av tendensen till en restlös uppdelning av hela jorden i en väst- och en östhalva, och ur den synpunkten innebär den också icke ett motverkande, utan ett främjande av de allmänna synpunkter, som man i Sverige lägger på sin utrikespolitik.

Jag vill här inskjuta den reflexionen, att det nog förspörjes ifrån Västeuropa ett visst missförstånd angående innebörden i den svenska politiken, den önskan som upprepade gånger här har framställts om att stå obunden av stormakternas grupperingar. Det missförståndet uttryckes så, att man i denna önskan vill inlägga olust, eller rent av ovilja, gent emot de konsolideringssträvanden, som ha kommit till uttryck i Västeuropa, och därmed har man också tolkat den svenska hållningen såsom innebärande i viss mån ett gynnande av den motsatta parten i det nu pågående diplomatiska schackspelet. Verkliga förhållandet är dock det, att vi icke önska vara en bonde vare sig på den ena eller andra sidan i detta diplomatiska schackspel. Det missförstånd, som här har förelegat, är ett olyckligt missförstånd, och det är all anledning att det blir undanröjt. Jag menar också, att detta bör ha skett genom vad utrikesministern här i dag sagt. Samtidigt som vi förbehålla oss att själva bedöma vår belägenhet både nu och framdeles i måhända växlande lägen, kunna vi mycket väl inse betydelsen av dessa konsolideringssträvanden både på kort sikt och på längre sikt.

Vår medverkan i det europeiska återuppbyggnadsarbetet i och med en anslutning till den nu föreslagna konventionen utgör en väsentlig beståndsdel i vår allmänna politik. Vi skulle gärna ha

önskat se detta europeiska samarbete mera vidsträckt till sin omfattning, men att Östeuropa valt eller föranletts att ställa sig utanför, kan icke ändra vår positiva inställning. En skärpt kominformpolitik för att sabotera genomförandet av återhämtningsplanen kan endast stadga den meningen hos oss, att det här till sist gäller icke blott ekonomiska värden, utan för oss vitala demokratiska grundvärden. En kommunistisk opposition enligt kominforms signaler mot en i övrigt samlad svensk riksdag vid det beslut som vi nu gå att fatta kan endast understryka denna innebörd av beslutet. Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Häri instämde herr Pauli.

Herr NERMAN: Herr talman! Jag måste instämma med Östblockets talesmän i svenska riksdagen, när de i sin motion om Marshallplanen finna, att det är en fiktion att »organisationens uppgifter och syften äro av enbart ekonomisk natur» och att verksamheten »förutsätter långtgående politiska beslut och engagemang». Såväl herr Sandler som herr Elon Andersson har redan antytt, att det finns ett sammanhang mellan ekonomi och politik. Men jag har därför ingenting emot Marshallplanen, utan tvärtom menar jag, att planen och dess syften och — hoppas jag — även konsekvenser bli till gagn för Europa och för hela världen. Jag tror helt enkelt, att här ha i den yttersta nödens stund efter århundradens ödesdiger splittring de europeiska folken i väster äntligen börjat så sakta att samla sig till en enhet och att vår gamla världsdel därmed ger ett stort bidrag till den internationella hushållning eller — för att tala med utrikesministern nyss — den internationella planekonomi i väldig skala som blir en livsnödvändighet om vi inte alla skola gå under i eviga krig.

Det bästa beviset för att vi äro på rätt väg med Marshallplanen är kanske just det missnöje den väcker i Östblocket, där den alldeles tydligt korsar beräkningar och förhoppningar. Men måste

Ang. Sveriges anslutning till den s. k. Pariskonventionen.

vi ta så mycket hänsyn åt det hållet? Kunna vi nu längre hänge oss åt illusionen, att vi inom överskådlig tid komma att få en enhetlig värld, ordnad i godo av de nuvarande stormakterna?

Jag tillät mig i årets remissdebatt uttrycka den tanken, att vi inte kunna vänta det och att vi måste räkna med två världar. Jag tillät mig säga: »Marshallplanen är bra, därför att den tvingar oss till större enhet i väster, och den nya fasta konstellationen med två block är, såvitt jag förstår, ett stort historiskt framsteg. De få balansera varandra. Hela historien är en historia om balans och kan inte gärna vara något annat.» Under de månader som ha gått sedan nyåret förefaller det mig ha blivit allt klarare — och utrikesministerns yttrande i dag om den ännu ofrånkomliga jämviktspolitiken bestyrker detta — att det blir två världar och att gränsen dem emellan blir fastare och därmed för det hela nyttigare och lyckligare i den mån som västerns — speciellt Amerikas — ökade fasthet hejdar Österns aggression.

När Sverige nu ansluter sig till Marshallplanen, har det gjort ett val. Det har valt Västeuropa, och detta innebär att vi vilja vara med och bygga upp Europa i västerländsk anda, det vill säga mot Östblockets vilja. Marshallplanen är för Sverige, såvitt jag förstår, dörren till Västeuropa, kanske till Västblocket. Med bibehållen formell statlig neutralitet visa vi, att vi ingalunda äro neutrala till Europas tillfrisknande eller undergång. Östblockets talesmän ha, såsom herr Sandler i fråga om herr Öhmans anförande i dag påpekade, i känsla av det politiskt kloka i att vara relativt måttfulla nöjt sig med att yrka avslag på Sveriges deltagande i Marshallplanen eller att få avgörandet något uppskjutet. De antyda litet försiktigt, att möjligheterna till samverkan med östra och sydöstra Europa riskeras. Ja, sydöstra Europa kanske vi icke skola räkna så mycket med en tid framåt. Hade de haft ett bättre läge, så skulle de yrkat mera positiva saker. Jag erinrar om att hösten 1945, då stjärnan i öster stod högre, så vågade man sig längre. Den 22 oktober

1945 i en debatt, som herr Öhman nyss återförde i minnet, förklarade herr Linderot i denna kammare, att de nordiska länderna kunde »tänkas hindra en aggression, en urladdning på deras territorium, om de själva på tillbörligt sätt sökte stöd hos de krafter i det presumerade Östblocket, som äro defensiva och icke hysa några aggressiva planer». Han menade Sovjetunionen, och han antydde till och med möjligheten av att den med vår välvilliga medverkan utsträckte sitt inflytande över hela Europa. Han sade också: »En bättre defensivlinje än Atlanten kan då knappast tänkas.» Atlanten som gräns för Sovjet — det är onekligen en ganska intressant antydan, och den bör återupplivas i minnet nu.

Ja, med en så välvillig uppslutning hos fredsfursten i öster skulle vi säkert få fred i Europa. Men underligt nog har inte någon enda stat frivilligt anmält sig till den sortens fred. I stället har man fått klart belägg på hur man i öster hopas allt av kris och kaos i väster och därför på allt sätt motarbetar Marshallplanen, som man väntar skall hejda den utvecklingen.

Vad den ryska politiken mot Skandinavien numera innebär, sedan det inte längre är fråga om en socialistisk utveckling utan om en statskapitalistisk, nationalistisk, imperialistisk utveckling, har en av vårt lands allra främsta kännare av modern rysk politik, kanske den främste, legationsrådet Nils Lindh, givit en både intressant och otrevlig belysning av i Morgon-Tidningen den 19 maj i år. Lindh ser den relativt milda ryska politiken i Finland så, att Moskva där via Finland lägger ut en krok till Sverige i syfte att effektivisera sin redan förut deklarerade politik att splittra Skandinavien, och Lindh finner det gott, att denna ryska politik nu framträder i »mera åtkomlig gestalt» än i sina tidigare »lika översittaraktiga som enfaldiga hotladdade uttåtelser» mot tanken på ett skandinaviskt block. Lindh finner det också — och jag tror att vad han där säger är värt att komma ihåg — vara »ett gemensamt intresse för de tre skandinaviska länderna att fullt klargöra för

Ang. Sveriges anslutning till den s. k. Pariskonventionen.

sig innebörden av denna politik och nog följa dess rörelser. Den riktar sig framför allt», säger han, »mot själva grunden för den självständiga neutralitetspolitik som de skandinaviska länderna vilja föra».

Därmed kommer jag in på den nordiska samförståndspolitiken, som ju i högsta grad hör till en utrikespolitisk debatt kring Marshallplanen och som också här redan har av de flesta talarna berörts. Det är ju en gång så, att ingen människa här i riksdagen eller i landet utom Östblockets anhängare väntar som möjligt ett anfall på Sverige från mer än ett håll. Ingen tar på allvar tanken att vi skulle kunna anfallas av Norge eller England eller Förenta staterna. Vårt försvar är veterligt också helt uppbyggt mot öster, vilket ju också har väckt misshag där, liksom vårt hjärta är riktat mot väster.

Jag fortsätter här omedelbart med legationsrådets Lindhs slutord i den märkliga artikeln i Morgon-Tidningen: »Om de tre skandinaviska rikena vill värna sin rätt att vara politiskt subjekt..., så kan deras reaktion icke gärna bli någon annan än fast beslutsamhet att ej länge dröja med att finna de former, vari deras samarbete kan organiseras fastare, innehållsrikare och smidigare än hittills. Utan en funktionsduglig samorganisation kommer Skandinavien att sakna underlaget och därmed i själva verket över huvud förutsättningarna för en självständig positiv neutralitetspolitik...»

Såsom Lindh här tänker, tänka säkert alla verkliga svenska frihetsvänner. Och ganska allmänt är beklagandet, att det inte har lyckats Sverige att nå det samförstånd med Norge och Danmark, men framför allt med Norge, som är en livsnödvändighet, A och O i svensk utrikespolitik. »Norges sak är vår», sade en talare här i kammaren i ett allvarligt skede under sista kriget. Norges sak är vår minst lika mycket och om möjligt mer i dag. Det är klart, att stora, rent sakliga skäl skilja oss åt och göra det svårt att enas. Jag lägger visst inte skulden enbart på Sverige, men vill man allvarligt enigheten och inser man, att

den är bägge folkens enda räddning, då måste man också kunna från svensk sida vara med om en förutsättningslös utredning om ett försvarsförbund. Vi måste förstå, att Norge inte utan vidare kan för en ovillkorlig svensk neutralitetspolitik uppge sitt samarbete med England och Förenta staterna och andra länder, ett samarbete som har beseglats med blod i frihetskriget. Det bör också vara klart, att om inte vi i Norden kunna enas i gemensamt försvar för livet, hur skola vi då kunna komma någon vart med mänskligheten i stort? Vi äro faktiskt ansvariga inför hela mänskligheten.

Nu har det emellertid på sistone visat sig en tilltagande beredskap till tillmötesgående från svensk sida. Afton-Tidningens redaktör yttrade häromdagen: »Ansluter sig Norge till västmakterna, blir Sveriges möjligheter att förbli neutralt så små, att den största anledning för oss finns att ompröva vår ställning.» Och borde inte ett enhetsverk vara lättare, när vi i alla de tre skandinaviska länderna ha socialdemokratiska regeringar och de organiserade arbetarna här i Norden äro så väl sammanslutna inbördes och till hela sitt sinnelag just som socialister internationalistiska?

Nu ser det också lyckligtvis ut, som om det rör sig åt rätta hållet, västerut. Bakom den svenska, jag kanske får säga, karaktärsfastheten kring neutraliteten till varje pris — utom då det gäller ett direkt anfall på Sverige — har utan tvivel främst legat fruktan för Sovjetunionen. Men med västerns, särskilt Amerikas växande fasthet och allt eftersom Amerika har flyttat fram sina positioner på sista tiden, har tydligen också Sverige fått ökat mod. När vi nu deltaga i Marshallplanen mot Sovjets önskan och till dess höga misshag — förmedlat till oss av dess talesmän här i dag — är det ett gott bevis på att vi inte äro så imponerade längre. Flera uttryck just av vår utrikesminister på sista tiden ha också kunnat tolkas såsom mera tillmötesgående mot västern än andra tidigare uttryck. Och beslutet här i dag blir sigillet på vart vi höra,

Ang. Sveriges anslutning till den s. k. Pariskonventionen.

ekonomiskt och politiskt. Ljusningen är på väg, hur osäkert allt ännu är här i världen. Dessutom torde, om jag inte har missuppfattat utrikesministerns yttrande i försvarsdebatten i förra veckan och nu i dag, en ny, förutsättningslös utredning redan vara på väg i fråga om det samnordiska försvaret. Jag hoppas, att jag har fattat rätt och inte blir desavouerad.

Om vad jag här har sagt kan i någon mån uppfattas som en kritik, är det mindre en kritik mot utrikesministern, vars mening om det nordiska samarbetets villkor jag inte helt kan dela, men vars ståndpunkt dock har allvarligt motiverats — ett allvar i åsikt som jag ingalunda vill underkänna. Det är snarare en kritik mot ett helt folk, eller stora delar av ett folk, som har betänkligt litet intresse för de stora utrikespolitiska mänskliga frågorna, särskilt den som är före här i dag, och som så gärna stänger in sig i suverän självgodhet och sorglöshet och inbillar sig, att likgiltighet för andra folk garanterar oss vårt eget oberoende — när det har lyckats ett par gånger, kanske det lyckas ännu en gång! Ett folk som vägrar ta parti för solidariteten kring friheten, men som räknar med, att när det kniper, då kommer ändå hjälpen från väster! Ett folk som envisas att säga, att bägge sidorna i den stora motsättningen ute i världen äro ungefär lika otrevliga och omöjliga att hålla med! Det är den mentaliteten som jag tycker bör brännmärkas framför allt.

För att vinna freden måste Västerlandet visa fasthet, och det börjar det göra. Och för att imponera på den enda makt, från vilken Sverige väntar, att ett anfall kan komma, måste Sverige visa fasthet i samförstånd med samma Västerland. Samförstånd förutsätter eftergifter, ja, även mot vår närmaste granne i väster. Det är alldeles sant som utrikesministern säger i sin proposition: »Det är emellertid uppenbart, att för att de strävanden, för vilka organisationen skall vara ett verktyg, skola kunna krönas med framgång, varje medlemsstat måste vara villig att i det helas

intresse biträda beslut, även om dessa i detaljer och på kort sikt kunna strida mot dess egna intressen.» Sådana uttalanden tyda på att vi är inne på rätt väg, och om bättre fasthet nu än förut vittnar också en sådan liten detalj som Sveriges vägran att tillmötesgå Sovjets krav på visst filmförbud nu i dagarna, medan man under Hitlers glanstid frikostigt tillmötesgick liknande tyska krav.

Den större insikten i internationalismens plikter och den större fastheten mot utländsk reaktion gör, att man kan hoppas på en god fortsättning på den visserligen långa resan västerut för vårt land. Utrikesministerns förklaring i dag har ökat tillförsikten. Vi offra något av egoism och s. k. statlig suveränitet för något som är vida mer och större än staterna: det mänskliga samarbetet. Det är för mig vad som sker i och med att Sverige beträder Marshallvägen till den europeiska uppbyggnaden med alla dess politiska konsekvenser.

Som gammal kommunist och socialist av den internationalistiska typen röstar jag med glädje för den föreliggande kungl. propositionen nr 257.

Herr FÖRSTE VICE TALMANNEN:
Herr talman! Det europeiska ekonomiska samarbete, som behandlas i det utlåtande, till vilket vi ha att ta ställning i dag, avser ju att bidra till att återuppbygga Europa efter den förödelse som kriget medfört, så att Europas stater mera allmänt skola få sin frihet och självständighet åter och de enskilda medborgarna erhålla den personliga frihet, som vi önska se i ett demokratiskt samhälle.

Amerikas förenta stater ha säkerligen inte lämnat denna hjälp och tagit detta initiativ för sin egen fördel eller för att skaffa sig större makt, utan de ha gjort det för att Europas folk skola få möjlighet att återhämta sig efter förstörelsen av materiella tillgångar inom de olika staterna. Förenta staterna skulle säkerligen inte skänka fem, sex miljarder dollar årligen endast för sin egen fördel eller för att skaffa sig större makt, utan

Ang. Sveriges anslutning till den s. k. Pariskonventionen.

de syfta ju därmed att hjälpa Europa att så småningom återuppstå ur det kaos vari denna världsdel råkat.

Man hade ju efter bildandet av Förenta Nationerna hoppats, att man skulle komma in i mera normala förhållanden och att återuppbyggnaden skulle göra goda framsteg undan för undan. Men hur har det gått? Jo, ännu är spänningen nu större än tidigare; något samarbete mellan de olika staterna har inte kunnat åstadkommas, genom den oförståelse som visats från ena sidan. Vi veta ännu inte, hur snart de mål skola kunna förverkligas, som ställdes upp efter kriget, då Förenta Nationerna bildades.

När vi nu skola ta ställning till det nu föreliggande spørsmålet, kunna vi fråga oss: Har Sverige så stora fördelar av det samarbete det här är fråga om? Utskottet säger härom: »Utskottets granskning av konventionen har givit vid handen, att densamma erhållit en omfattning och räckvidd, som knappast kunde förutses vid det första ställningstagandet till Pariskonferensen, samt vidare, att den innesluter åtskilliga bestämmelser, som icke i och för sig synas påkallade av Sveriges medverkan i återuppbyggnadsarbetet.» Utskottet har således funnit, att förslaget går åtskilligt längre än man tidigare hade förutsatt, men vi kunna ju icke, ett litet land, begära någon ändring i Marshallplanen. Vi kanske icke få så stora direkta fördelar av att vara med, men vår avsikt är ju att efter vår förmåga bidra till ett sådant resultat, som avses med planen. Inte heller från något parti ha i utrikesutskottet gjorts några erinringar emot att vi skulle delta i detta europeiska ekonomiska samarbete. Vi vilja hoppas, att man på denna väg slutligen skall lyckas realisera vad man syftar till med denna organisation. Men huruvida det skall lyckas, hänger ju på att motsättningarna mellan de olika staterna kunna biläggas. Skulle den rådande spänningen leda till att rustningarna inom de olika länderna ta i anspråk alltför stor del av industrien och de produktiva krafterna då är det givet, att det kan komma att taga åtskillig tid, innan man når dei

eftersträfvade resultatet. Spänningen i Tyskland mellan de olika maktgrupperna tyder ju på, att det inte är så lätt att åstadkomma det samarbete som man väntat att så småningom få till stånd och genom vilket man hoppats kunna upphäva motsättningarna.

Nu säger herr Öhman att det är västmakterna som företräda reaktionen. Men ha vi inte under många år kunnat följa deras ställningstagande till de stora problemen ute i världen och deras kamp för folkens frihet. Inte gick väl Amerikas förenta stater med i världskriget för att öka sin egen makt? Nej, det var för att hjälpa de europeiska staterna att behålla sin självständighet och för att folken inom dem skulle kunna leva kvar på demokratisk grund. Även om man har aldrig så god vilja, visar det sig nu, att man inte med blott den goda viljan kan hindra en makthungrig stat från att nå sina syften. Man tvingas slutligen att sätta hårt mot hårt. I en sådan situation måste vi väl ändå hoppas, att de makter, som företräda demokratin i fråga om folkens självstyrelse och den enskilda individens frihet och rätt, slutligen skola bli de som få inflytandet i världen. Man kunde vänta, att även kommunisterna i vårt land skulle finna en sådan utveckling vara den, som bäst tillgodosåg våra intressen.

I nuvarande situation får ju ändå inte vårt land — såsom jag nämnde, en liten del i den stora organisationen — undandra sig att bidra till att återuppbygga det som genom kriget blivit förstört, och det är just under den förutsättningen som jag för min del och för det parti jag tillhör har kunnat biträda den föreliggande konventionen.

I fråga om vår utrikespolitik uttalade jag för ungefär en vecka sedan i anknytning till utrikesministerns redogörelse vid behandlingen av försvarsfrågorna här i kammaren min anslutning till den mening som han gav uttryck åt. Jag skulle därför inte i dag behöva säga nämnvärt mer om den saken. Men jag anser alltför, att vi i fråga om vårt försvarspolitiska ställningstagande och i fråga om vår utrikespolitik böra försöka

Ang. Sveriges anslutning till den s. k. Pariskonventionen.

vara självständiga, man må kalla det neutralitet eller något annat. Jag menar, att vi böra föra en utrikespolitik, som ger oss frihet att självständigt handla i olika situationer. Därmed har jag inte sagt, att vi inte i en kritisk situation skola intaga den ställning, som vi anse bäst främja vårt folks och vårt lands intressen. Och jag kan ansluta mig till de synpunkter som utrikesministern i detta avseende har givit till känna i dag.

Även i fråga om de nordiska staternas inbördes ställning är det ju givet, att vi böra försöka uppehålla vår självständighet. Detta bör dock inte ske på det sättet, att vi inte kunna samarbeta med de övriga skandinaviska länderna, i den mån de gagna våra gemensamma intressen. Jag kan därför ge min anslutning även till de synpunkter som utrikesministern i det avseendet företrädde, nämligen att vi böra undersöka de olika försvarspolitiska lägen som kunna föreligga, undersöka i vad mån de äro gemensamma för de skandinaviska länderna och i vilken utsträckning vi möjligen därvid kunna samarbeta. Jag tar dock fasta på vad utrikesministern i slutet av detta avsnitt i sitt anförande yttrade om att Sverige inte bör uppgå sin självständighet ens i detta fall.

Med vad jag här uttalat anser jag mig sålunda kunna ge min anslutning såväl till den utrikespolitik utrikesministern har företrätt som till det föreliggande utskottsutlåtandet.

Herr ANDRE VICE TALMANNEN: Herr talman! Vi äro, bortsett från kommunisterna, tydligen ganska ense i de flesta frågor rörande utrikespolitiken.

Jag har med intresse iakttagit, att herr Nordenson har begärt ordet. Han har ju i ett tal ute i landet givit uttryck åt en uppfattning beträffande utrikespolitiken, som i någon mån avviker från den partiet har intagit här i riksdagen. Jag antar, att han liksom herr Öhman kommer att vara en ropande röst i öknen.

Jag yttrade mig i de här frågorna ganska utförligt i anslutning till försvarsdebatten och har ingen anledning att

närmare uppehålla mig vid dem i dag. Därför skall jag inskränka mig till några randanteckningar till debatten.

Jag fäste mig vid att herr Domö i sitt anförande återopade yttrandefriheten i utrikespolitiken som en så väsentlig del i denna. Naturligtvis har jag ingen anledning att reagera mot att han understryker detta, men jag skulle vilja framhålla, att rätten att yttra sig inte alltid bör uppfattas som tvång att yttra sig. Jag fick ett intryck av att herr Domö hade den uppfattningen, att en ständig, hänsynslös diskussion var en förutsättning för en rationell lösning av dessa frågor. Jag tror, att det ibland kan vara bättre — för att erinra om en norsk anekdot — att »hålla käft» än att hålla samman. Vad nu Norge beträffar tror jag nog det har varit klokt många gånger, att man inte har talat så öppenhyrt om saker, som äro en smula ömtåliga.

Vidare sade herr Domö, att det är att beklaga, att riksdagen har underlåtit att markera vår vilja till livet. Jag förstår inte den uppfattningen. Riksdagen har i anslutning till försvarsfrågornas lösning markerat just denna vilja till livet. Vårt ställningstagande i försvarsfrågan resulterade i en förstärkning av försvaret, inte ett försvagande. Jag tror, att det är fel av högern att alltid återropa sin egen ståndpunkt såsom sammanfallande med riksintresset.

Herr Domö sade också, att det på sista tiden har uppstått en tendens hos varje parti att återropa sig självt som det verkliga fredspartiet. Jag vill inte säga, att högern har betecknat sig som speciellt fredsparti, men nog tycker jag, att rättshaveri har varit en av de egenskaper, som framträtt i högeragitationen på sistone. Jag förstår, att det är en uppmarsch till valet i höst, men jag tror, att det med hänsyn till de frågor vi här dryfta inte är så lyckligt att föra en sådan politik.

Vad nu den stora politiken beträffar, har ju Förenta staternas hållning trätt i förgrunden. Jag utesluter inte, att detta land kan planera en stark och militärt organiserad uppmarsch, t. o. m. mot en viss grupp av stater. Men man frågar sig,

Ang. Sveriges anslutning till den s. k. Pariskonventionen.

om inte Sovjetunionen i det avseendet har precis samma inställning. Jag tror inte den är riktig, och det är ju egendomligt, att synen på de internationella frågorna är så lika i Washington och Moskva. Vem det var som började denna kapplöpning vill jag inte uttala mig om, ehuru jag har en bestämd mening därom.

Det är tydligt, att Sovjetunionen inte vill ha samförstånd. England och Förenta staterna voro tvivelsutan efter krigets slut inställda på samförstånd, men på grund av den politik, som förts från Moskva, ha försöken att åstadkomma ett organiserat samförstånd kommit i bakgrunden, och för närvarande står man med revolvren i bakfickan mot varandra. Sovjetunionen vill ha spänning, ideologisk motsättning och knalleffekter. Den lugna, jag ville nästan säga borgerliga lunken misstänker man säkert i Moskva vara farlig för kommunismen. Den dödar kommunismen. Inte heller till de sociala framsteg, som socialdemokratien skrivit på sin fana, vill kommunismen sätta sin lit. Det finns naturligtvis en viss beräkning bakom detta, och jag tror därför inte, att den amerikanska aggressiva aktionen är realpolitiskt riktig. Den skapar betäckning för många små snedsprång från Moskva. Jag tror, att det är bättre att låta utvecklingen ha sin gång. Händelserna i Jugoslavien i dagarna visa ju, att världen inte står alldeles stilla. Det händer roliga ting även i en värld som är full av spänning.

Vad den svenska politiken beträffar skulle jag inte vilja vara med om att inruta den så, som man på sina håll vill göra. Det kan ju vara irriterande för andra stater, som vilja se oss marschera upp med gevär på axeln, att vi inte stå precis där de ha räknat ut att vi skola stå. Men den politik, som har skisserats av den svenska regeringen och som riksdagen har givit sin anslutning till, är en realistisk politik, som också är till fördel för världen i sin helhet. Självfallet innebär den inte, såsom herr Domö uttryckte det, någon neutralitetsförklaring när det gäller de ideella motsättningar, som uppröra världen just nu.

Jag tror att också en skandinavisk samverkan med militära medel och militära syften mycket väl kan fogas in under denna allmänna neutralitetspolitik. Vi ha av utrikesministerns yttrande funnit, att regeringen är intresserad av denna samverkan, men vi få också komma ihåg att stora svårigheter äro förenade med att organisatoriskt ordna denna samverkan. Så har det ju alltid varit vid försöken att åstadkomma en samling och en samverkan de nordiska staterna emellan. Man har vid punschbålarna slagit vakt om enigheten, men när det har gällt att i faktiska paragrafer slå fast vad man vill göra och offra, har det varit mycket svårt att komma till enighet. Vi få vänta och se. Det är beklagligt att inte saker och ting kunna ordnas genast, men man vinner ju också något, om man väntar och ser. Vi få inrikta oss på att hålla vårt eget krut torrt. Till skillnad från herr Domö, som menade att vårt krut inte var torrt, tror jag att det är så torrt det kan vara.

Jag tror att det i Norge finns intresse för dessa ting, men det skulle sannolikt vara oklokt att störa viljan till enighet genom bryska åtgöranden och diskussioner av i dag alltför öppenhjärtig karaktär.

Det danska intresset har tagit sig mera offentliga uttryck. Man bryter säkert inte mot diskretionen, om man konstaterar, att läget beträffande Danmark är något annorlunda än när det gäller Norge. Norge är ju ett relativt lättförsvarat land, Danmark är inte lättförsvarat. Man skulle kunna säga att Danmarks läge militärt sett är hopplöst gent emot en fiende, särskilt en stormaktsfiende, som kommer söderifrån. Det är väl heller ingen hemlighet, att man på svenskt militärt håll ställer sig mycket tveksam till förslag om svenska engagemang i fråga om Danmarks försvar. Å andra sidan är det uppenbart, om man ser saken politiskt, att Danmarks öde också är vårt öde, och min åsikt är att vi med hänsyn till dessa kända förhållanden inte kunna ställa oss vid sidan när det gäller frågan om Danmarks försvar.

Däremot är det klart att vi både när

Ang. Sveriges anslutning till den s. k. Pariskonventionen.

det gäller Danmark och Norge kunna ha rätt att ställa krav. Sverige har — detta fortfarande sagt i strid mot herr Domös mening — ett starkt försvar. Men Sverige är ingen stormakt, och vi kunna inte liksom Sovjetunionen och Amerika lova bort våra gunster åt höger och vänster. Vi kunna inte försvara andra i annan mån än vi försvara oss själva. Men vi kunna kräva att dessa andra länder, som måste anses vara förbundna i intressegemenskap med oss, skola vara lika väl rustade som vi när det gäller. Ett starkt försvar i alla de tre nordiska länderna är utan tvivel den bästa förutsättningen för att vi skola kunna bevara vår fred och frihet.

Vad propositionen beträffar äro vi tydligen, bortsett från kommunisterna, ense om att bifalla den. Det enda man har svårt att förstå är, hur det kan finnas andra som ha en motsatt mening. Kan det vara olyckligt att bygga upp världen? Man kan inte förstå saken på något annat sätt än att den, som hävdar det, har en vilja och ett intresse av att sätta världen i gungning. Jag är inte säker på att detta blir så lyckligt för den som vill gunga. Han kommer kanske att få gunga mest själv. Hur svenska riksdagsmän och svenska medborgare kunna gilla en sådan politik, har jag fortfarande svårt att förstå.

Herr Sandler har ju, så värtaligt som bara han kan göra det, avrättat herr Öhmans utläggning här i kammaren, och jag behöver därför inte syssla så mycket med den. Men jag vill tillägga, att det är så mycket man inte förstår just i den kommunistiska politiken. Herr Öhman menade, att vi inte skulle kunna fatta ett beslut här, innan vi ha sett den andra propositionen om avtalet med Förenta staterna. Herr Sandler vittnade ju om detta avtal, som han har läst. Jag har också läst avtalet, och jag kan inte säga annat än att det är lika oskyldigt som den nu föreliggande propositionen. Det innebär inte någon rekommendation av en uppmarsch mot någon annan makt i världen, om man inte menar att en rekommendation till oss att föra en sund ekonomisk politik skulle vara utmanan-

de mot Sovjetunionen eller någon annan stat. Vi ha ju sedan gammalt åtminstone i princip hållit på att vi vilja föra en sund ekonomisk politik, och det är alltså ingenting nytt.

Herr Öhman sade att Marshallplanen hade långt gående politiska syften. Hur vet herr Öhman det? Man har sagt det i Kominform eller i Moskva, men några bevis för det ur de föreliggande dokumenten kan man inte få fram.

Vi ha enligt detta avtal inte förbundit oss till någonting annat än att vara fria och renhåriga i affärer. Är herr Öhman rädd för det? Han säger nej, och det är ju roligt att höra honom erkänna det.

Herr Öhman pekade på att vi i den gamla regeringsdeklarationen förklarat, att vi inte vilja ansluta oss till några grupperingar och blockbildningar, och han menade att detta var ett avsteg från den linjen. Uttrycket »grupperingar» är ju ett mycket vidsträckt begrepp, som kan innesluta nästan vilken överenskommelse som helst i världen. Vi ha ett mycket omfattande handelsavtal med Sovjetunionen. Innebär det att vi äro anslutna till Östblocket? En sådan slutsats ter sig i varje fall för mig mycket egendomlig. Avtalet med Förenta staterna innebär ju, med sina oskyldiga formuleringar, i många stycken mycket mindre engagemang än det svensk-ryska handelsavtalet. Vi äro ju också med i Förenta Nationerna och ha så till vida frångått vår neutralitet. Jag kan erinra om att Sovjetunionen har begärt lån av Förenta staterna. Sovjetunionen har också begärt lån av Sverige och fått krediter, men man kan inte på grund av sådana överenskommelser och formuleringar säga, att vi på något sätt ha engagerat oss i blockbildningar och grupperingar av det slag, som regeringen tänkte på när den gjorde sin deklaration förliden höst.

Jag vill också erinra om att Förenta staterna erbjödo Sovjetunionen att ingå i Marshallorganisationen. Kan det ha haft till syfte att binda Sovjetunionen? Jag tror inte att herr Öhman vill göra det påståendet. Jag kan då inte förstå, varför ett erbjudande till Sverige och

Ang. Sveriges anslutning till den s. k. Pariskonventionen.

andra stater att gå med i samma organisation skall anses syfta till ett politiskt engagemang, när detta erbjudande inte ansågs ha denna innebörd beträffande Sovjetunionen.

Herr Sandler har redan erinrat om att Tjeckoslovakien sade ja, när inbjudan till deltagande i Marshallorganisationen framfördes. Efter påtryckning från Moskva fick man ju återta sitt löfte.

Att det inte här är fråga om någon välgörenhet från Förenta staternas sida, har redan framhållits av herr Sandler. Förenta staterna har ju ett intresse av att bygga upp världen inte bara inom sina egna gränser utan även i Europa.

Jag tycker att detta är skäl nog för att vara med om organisationen och möjliggöra dess resande. Men det är ju inte bara på Förenta staterna det ankommer, utan det ankommer också på de andra staterna som fått detta erbjudande. Vi ha blivit inbjudna och ha för vår del ställt vår ringa kraft till förfogande. Jag tycker inte det finns någon anledning att stämpla ett sådant ställningstagande såsom ett engagemang av politisk natur, utöver vad redan herr Sandler har framhållit om den politik som ingår i allt vad affärer heter.

Och vart syftar Sovjetunionen med sin mot Marshallorganisationen riktade politik? Vill den bygga upp världen? Jag får ofta ett mycket starkt intryck av att den inte vill bygga upp världen. Herr Öhman talade för en stund sedan visserligen om Sveriges intressen, men jag måste säga att jag tyckte det luktade mera av det kommunistiska intresset att slå världen i spillror.

Vi andra, som vilja bygga upp världen och som tro att detta är förutsättningen för att människorna skola bli något så när lyckliga, rösta för denna proposition. Jag gör det för min del utan tvekan, och jag måste med tanke på framtiden säga, att jag gör det utan någon risk för samvetsförbräclser.

Herr NORDENSON: Herr talman! Herr andre vice talmannen förklarade nyss, att han med intresse emotsåg mitt ytt-

rande här, och jag hoppas att han skall få det besked han önskar, ehuru jag här närmast vill göra några analytiska reflexioner.

Den som närmare följt den diskussion, som pågått sedan riksdagen avhöll sin utrikesdebatt den 4 februari, har knappast kunnat undgå att finna, att det inlagts ganska skiftande innebörd i de uttalanden, som då gjordes till förmån för en politik i neutralitetens tecken.

Man finner sålunda en stark benägenhet hos vida kretsar av vårt folk att sätta likhetstecken mellan neutralitet och fred. Man önskar att vårt land skall få behålla sin fred — och vem gör inte det? — och man tror att detta säkrast nås genom ett energiskt proklamerande av neutralitet. På så sätt blir för många neutralitet och fred samma sak. Detta kommer bland annat till uttryck däri, att den, som ifrågasätter neutralitetens värde som fredsfaktor, löper stor risk att bli betecknad som krigshetsare.

Att en neutralitetsförklaring icke räcker som fredsskydd, ha dock de små länderna i Europa på bittraste sätt fått konstatera. Vi behöva blott tänka på Norge, Danmark och Holland under det sista världskriget och Belgien under två världskrig. I dessa länder står också neutraliteten, trots folkens varma freds-kärlek, mycket lågt i kurs. Vi få heller inte glömma, att det främsta och yttersta målet för vår utrikespolitik är icke *fred till varje pris* utan *frihet*: bevarandet av vårt nationella oberoende. En dogmatisk neutralitet kan medföra, att vi visserligen undgå krigshandlingar men att vi också motståndslöst förlora vår självbestämmanderätt. Hur skulle det gå, om Norge och Danmark dukade under för ett anfall österifrån, där vi stå som neutrala åskådare? Vad är sedan kvar av vår självbestämmanderätt?

Medan neutralitet sålunda för många blivit ungefär detsamma som fred och allt som icke är neutralitet något äventyrligt och krigsfarligt, vilja andra däremot i neutraliteten icke inlägga något annat än att vi förbehålla oss full handlingsfrihet i en framtida konflikt för att därmed bäst söka bevara vår frihet. Det

Ang. Sveriges anslutning till den s. k. Pariskonventionen.

är ju uppenbarligen en annan sak. Hans excellens herr utrikesministern framhöll också nyss, att det föreligger mycket olika uppfattningar om neutralitetens innebörd och värde.

Historiskt sett har neutraliteten framvuxit mot bakgrunden av vissa betingelser. Den ena är att det skall finnas tillräcklig sannolikhet för att den, som vill vara neutral, också får förbli detta, den andra är, att den neutrales livsintressen ej få allvarligt äventyras av utgången av en konflikt. Med andra ord, de makter, som drabba samman, måste själva ha ett intresse av att den, som önskar vara neutral, verkligen förblir utanför striden. Vidare får den ena partens seger icke innebära ett överväldigande hot mot den neutrales fortsatta fria existens. Under 1800-talet och under första världskriget förelågo dessa förutsättningar för vårt land åtminstone i rimlig grad. Nu måste vi starkt ifrågasätta, om de över huvud taget föreligga.

Ett proklamerande av neutralitet i ett fredsläge är en förtidsförklaring, som binder ett land till ett visst handlings sätt i ett framtida konfliktläge, om vars art och karaktär man föga vet. I den dynamiska tid vi uppleva, där händelserna avlösa varandra i snabb takt och framtiden är till ytterlighet svårbedömbär, kan det vara klokt att vi inte på förhand binda oss för hårt vid en viss formel för vårt utrikespolitiska handlande. Genom att framtida problemställningar och konflikter äro så oberäkneliga blir det tvärtom betydelsefullt att vi äga handlingsfrihet. En liknande tanke har också kommit till uttryck i utrikesministerns anförande av den 4 februari, där han säger: »Vi önska icke genom förhandsegagemang avhända oss rätt och möjlighet att stå utanför ett nytt krig.» Vi kunna vilja vara neutrala i ett visst framtida läge, men vi kanske också vilja vara icke krigförande i ett annat läge, såsom fallet var under förra världskriget.

Vidare måste vi beakta, att neutraliteten i viss mån förlorat sina psykologiska förutsättningar hos dem, mot vilka den skall tillämpas. Vi måste räkna med att neutraliteten för ena parten framstår

som en tom formel och för den andra som en ideologisk likgiltighetsförklaring. Med så skiftande uppfattningar om innebörden av ordet neutralitet blir denna paroll mer dimbildande än klagörande för diskussionen, och det kan ifrågasättas, om vi inte göra klokt i att såvitt det är möjligt undvika att använda den. Jag tror att vi kunna klagöra vad vi åsyfta bättre, med andra ord. Det är möjligt att det därvid kommer att visa sig, att åsiktsskiftningarna äro större än som tidigare framkommit, men det kan också hända att det blir klarare fastslaget vad som är gemensamt och enande, och det måste anses vara en vinst.

Den traditionella och av alla omfattade grundtanken i vår inställning till andra makter är, att vi till det yttersta vilja bevara vår nationella existens, och vidare går som en röd tråd genom vår utrikespolitik sedan lång tid tillbaka, att vi vilja realisera denna vår linje genom en politik, som till sitt grundväsende är *defensiv*. Men en dylik defensiv politik kan icke anses förenlig med tanken på en allians med den ena eller andra stormakten. Alliansfrågan har under sista tiden trätt starkt i förgrunden av diskussionen, men allianstanken har icke accepterats av något politiskt parti.

Vad som hänt i Europa under sista årtiondet har emellertid visat oss, att små stater sväva i en vida större fara nu än kanske någonsin förut. Det måste då vara en bjudande plikt för dem att stödja varandra och vidtaga gemensamma åtgärder för hävdande av sin oavhängighet. Därför framstår det som naturligt och angeläget att vi planlägga och utforma vårt försvar i samverkan med våra nordiska grannar, som utrikespolitiskt följt samma defensiva linje som vi, och med vilka vi ha så djup samhörighet och intressegemenskap. Ett sådant samarbete torde dock förutsätta, att parterna äro obundna vare sig av deklarationer om viss politik eller av allianser. Ett klagörande från svensk sida av att vi stå obundna i framtida konfliktlägen och förbehålla oss att taga ställning i varje särskilt fall borde kunna utlösa en motsvarande deklaration från våra grannar

Ang. Sveriges anslutning till den s. k. Pariskonventionen.

och därmed skapa en grund för en samverkan, som kan bli av avgörande betydelse för våra länders öden.

I diskussionen om samverkan mellan de nordiska länderna ha olika meningar framkommit om möjligheten att etablera samverkan i försvaret men samtidigt föra av varandra oberoende utrikespolitik. Det synes mig knappast möjligt att etablera samarbete om försvaret utan att även en utrikespolitisk samverkan äger rum, men en sådan samverkan bör ha stora möjligheter, om samtliga parter från början intaga en fri och oavhängig ställning. Ett i fråga om försvar och utrikespolitik samverkande Norden kan bli inte bara en kraftkälla för de deltagande länderna, utan också en stabiliserande faktor i den europeiska politiken.

För många framstår varje politik, som ej bygger på en obetingad deklaration om neutralitet, såsom en oförsiktig politik. Men jag vill fråga, om det verkligen förhåller sig så. Ett kategoriskt proklamerande av neutralitet, att tillämpas oberoende av arten av den konflikt som uppkommer, måste innebära vissa risker, som icke uppkomma, om man möter nya, oförutsedda lägen utan att vara bunden. En utrikespolitik, som fritt prövar varje uppkommande läge, kan tvärtom vara att föredraga framför den bundna, just ur försiktighetssynpunkt.

Jag har velat göra dessa reflexioner i hopp om att därmed möjligen bringa en ökad klarhet i den pågående diskussionen.

I den föreliggande frågan har jag, herr vice talman, intet annat yrkande än om bifall till utskottets hemställan.

Herr ÖHMAN: Herr talman! Det var herr Sändlers anförande som uppkallade mig att ännu en gång begära ordet för några minuter. Det är framför allt ett par punkter i hans anförande, som jag inte kan låta stå oemotsagda.

Herr Sandler hävdade den gamla, slitna tesen att kommunisterna företråda — som yttrandet föll — »eländets politik», att kommunisterna spekulera i kaos och nöd bland folken för att vi dymedelst

skola kunna uppnå de syften, som man från borgerligt och ibland också från socialdemokratiskt håll tillvitar oss. Det var enligt herr Sandler denna »eländets politik» som gjorde, att de kommunistiska partierna togo ställning mot Marshallplanen. Men om ni nu se på den praktiska verkligheten, så måste man väl ändå erkänna att den strider mot varje som helst tes om att kommunisterna företråda eländets politik. Ty i de länder, där de kommunistiska partierna ha starkt inflytande och där kommunisterna finnas i regeringarna — i de öst-europeiska demokratierna — är det ju ändå faktiskt så, att folkets levnadsstandard stiger. Jag tror att inte ens herr Sandler vill förneka det. Det är ett faktum, att den industriella produktionen där stiger i betydligt snabbare takt än i Europas övriga länder. Om vår linje verkligen skulle vara en eländets politik, varför kämpa då kommunisterna här i Sverige liksom i alla andra länder för att höja de breda folklagrens levnadsstandard? Varför kämpa vi för sociala reformer och allt som hör till vad vi i övrigt syssla med i den dagliga politiken?

Till sist vill jag på denna punkt bara säga till herr Sandler: Vi kunna vänta och se ett litet tag, historiskt sett, så få vi väl erfara vilka länder som komma att befinna sig i välstånd och vilka som komma att befinna sig i nöd. Sedan kunna vi bedöma vilka politiska krafter det är som företråda eländets politik och vilka som företråda välståndets politik.

Nej, kommunisterna vända sig icke någonstans — jag gav uttryck för det i mitt förra anförande — mot ekonomisk hjälp i och för sig till de av kriget härjade länderna. Om det bara handlade därom, förklarade jag, skulle ingen förnuftig människa kunna resa invändningar. Men det handlar här i stället om politiska engagemang och det är de politiska villkoren som varit avgörande för vårt ställningstagande.

Och det är inte sant, att kommunisterna äro ensamma om den ståndpunkten. Det finns en rad borgerliga representanter — ja kanske till och med en annan socialdemokrat, fastän de äro

Ang. Sveriges anslutning till den s. k. Pariskonventionen.

tunnsådda — som verkligen hysa betänkligheter mot Marshallplanen från politiska synpunkter. Jag tar mig friheten att erinra om vad som i vår motion anföres från Manchester Guardian, som bekant en borgerlig liberal tidning och icke någon kommunistisk tidning. Denna tidning skriver om Marshalls villkor: »De villkor han skisserar och som i stort sett sammanfalla med Harrimanutskottets komma att kräva tunga beslut på det inrikespolitiska området i alla berörda länder... De som acceptera amerikansk hjälp måste avge bindande löfte beträffande sin finansiella och monetära politik samt om sina metoder att stabilisera priser och omkostnader.» Det är alltså en borgerlig tidning i England som anför dessa mycket tungt vägande betänkligheter på grund av de politiska villkor, som äro förknippade med den så kallade Marshallhjälpen.

Jag erinrar vidare om att årskonferensen av brittiska akademikerförbundet, som representerar 18 500 brittiska vetenskapsmän, den 19 maj uttalade följande, som också återfinnes i vår motion: »Marshallplanens villkor komma att hindra det vetenskapliga och industriella framåtskridandet i England och underminera landets nationella oavhängighet.»

Låt mig till sist också återropa ett amerikanskt vittne, en man som jag tror är ganska initierad. Förra vicepresidenten Wallace, nu ledare för det tredje partiet i Amerika, förklarar: »Jag kämpar emot Trumandoktrinen och Marshallplanen, sådan den tillämpas, ty de splittra Europa i två fiendliga läger.» Och den 24 februari sade han: »Marshallplanen har nu övertagits av amerikanska monopolister. Genom denna plan tar storfinansen sikte på att upprätta ekonomiskt herravälde över Europa.»

Det är de politiska villkoren, som äro förknippade med Marshallplanen, som göra att vi kommunister icke vilja rekommendera, att Sverige engagerar sig i densamma. Det är således inte alls den eländets politik, varom herr Sandler talade.

Herr Sandler sade också, att det inte hade inträffat någon förändring i den

politiska kursen sedan den 4 februari. Jag vill göra herr Sandler uppmärksam på att det citat jag anförde daterar sig från den 22 oktober 1945, när vårt land anslöt sig till de Förenta Nationerna och då det mycket tydligt och klart sades ifrån, att landet icke skulle engagera sig i vare sig grupper eller blockbildningar, utan verka inom de Förenta Nationerna. Jag kan visserligen medge, att om man tolkar vad utrikesministern sade den 4 februari på visst sätt, så föreligger det i dag ingen större motsättning, men en jämförelse mellan utrikesministerns uttalanden den 22 oktober 1945 och den 4 februari 1948 visar en alldeles påtaglig glidning i den utrikespolitiska kursen. Och om man verkligen penetrerar vad som sades den 4 februari och jämför det med vad vi nu stå i färd med att fatta beslut om, tror jag att man också där, utan att hårdra formuleringarna, skall finna att en ytterligare glidning har ägt rum i den utrikespolitiska kursen.

Ett par ord också om suveräniteten. Det har varit ganska typiskt här i diskussionen, att de allra flesta talare från såväl borgerligt som socialdemokratiskt håll, senast herr Åkerberg och tidigare herr Sandler, med ett visst förakt ha talat om den gamla suveränitetsprincipen, som om den numera inte skulle vara dagsaktuell. Herr Sandler sade, att suveräniteten är mest populär hos kommunisterna i alla länder. Jag tackar för detta erkännande. Vi hålla nämligen på landets suveränitet och vår nationella självständighet samt äro beredda att försvara den emot envar som ämnar angripa den. Men det är ett tidens tecken, att såväl de borgerliga som socialdemokratien alltmer börja på att tumma på suveränitetsprincipen. Jag tror att djupast sett är drivkraften för denna åsiktsförändring en fruktan hos de borgerliga klasserna att deras privilegier och ställning i samhället skola brytas genom folkmassornas stegrade kamp för vidgad demokrati. Därför börjar man nu att tumma på suveränitetsprincipen och söker återförsäkring hos den starkaste kapitalistiska makten i vår tid, nämligen Förenta staterna. Det egna landets intressen sättas

Ang. Sveriges anslutning till den s. k. Pariskonventionen.

i andra hand och klassintressena i första. Att socialdemokratien har börjat att marschera med i dessa svängar, förvånar mig inte. Det är ju bara naturligt med hänsyn till socialdemokratiens inställning under nuvarande period.

Till sist ett par ord till herr Åkerberg, som med stort patos frågade mig, vilka bevis det finns för att Marshallplanen har politiska syften. Jag vill i det sammanhanget bara rekommendera herr Åkerberg att läsa igenom stadgan för Marshallorganisationen. Det borde vara tillräckligt. Om det inte räcker, rekommenderar jag herr Åkerberg att tala med sin partivän herr Rickard Sandler, som här i debatten har bekräftat, att det handlar om ett politiskt engagemang och att organisationen har politisk karaktär.

Herr SANDLER: Herr talman! Herr Öhman har gjort sitt bästa för att hålla sig kvar på plankan. Huruvida åberopandet av de många borgerliga vittnena är ett vådligt äventyr för honom, kan jag inte med säkerhet bedöma. Men i den skymning, som råder i det kommunistiska lägret efter händelserna i Belgrad, vore det i varje fall hjärtlost att försöka störa balansen genom att lägga mera sten på bördan.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att i avseende på det nu ifrågavarande utlåtandet yrkats 1:o att vad utskottet hemställt skulle bifallas; 2:o att utskottets hemställan skulle avslås; samt 3:o att utlåtandet skulle visas åter till utskottet.

Herr talmannen anförde vidare, att propositioner nu till en början komme att framställas beträffande yrkandet om återremiss.

Därefter gjorde herr talmannen propositioner, först på bifall till berörda återremissyrkande samt vidare på avslag därå; och förklarade herr talmannen sig finna den senare propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Herr Öhman begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given

varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som avslår yrkandet om återförvisning till utrikesutskottet av dess utlåtande nr 18, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles nämnda yrkande.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes omröstningen genom uppresning; och befanns därvid, att flertalet röstade för ja-propositionen.

Sedermera gjordes propositioner, först på bifall till samt vidare på avslag å vad utskottet i förevarande utlåtande hemställt; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

Vid förnyad föredragning av statsutskottets utlåtande nr 204, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående kostnader i samband med Sveriges deltagande i vissa internationella organisationer, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Vid ånyo skedd föredragning av jordbruksutskottets utlåtande nr 67, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förvärv till kronan av aktierna i Aktiebolaget Fjäråssand, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogos ånyo statsutskottets utlåtanden:

nr 223, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag om anslag för budgetåret 1948/49 till avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster; och

nr 224, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag om anslag för budgetåret 1948/49

till avskrivning av nya kapitalinvesteringar.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Herr talmannen hemställde nu, att behandlingen av återstående ärenden på föredragningslistan måtte få uppskjutas till ett annat sammanträde.

Härtill lämnade kammarén sitt bifall.

På framställning av herr talmannen beslöts att på föredragningslistan för morgondagens sammanträde skulle först bland två gånger bordlagda ärenden uppföras konstitutionsutskottets utlåtanden

de nr 30 och därefter särskilda utskottets utlåtande nr 1.

Anmälades och bordlades statsutskottets memorial:

nr 229, angående tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1947/48; och nr 230, angående statsregleringen för budgetåret 1948/49.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammaréns sammanträde avslutades kl. 2.14 eftermiddagen.

In fidem

G. H. Berggren.